ИЛАЛТЫН ҺАЙНДЭРӨӨР!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 107 (15739) | 1981 оной майн 9, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ЗОЛ ЖАРГАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Мүнөөдэр — Илалтын үдэр. Совет сэрэгшэдэй, совет арадай дэлхэйн хоёрдохи дайнда фашис Германиие һүнөөн дараһан үдэр! Гушан зургаан жэлэй саана бүхы дэлхэйдэ, бүхы хүн түрэлтэндэ баяр баясхалан асарһан илалтын үдэр!

Совет араднай түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ бэрхэшээлтэ замаар дабшажа, энэ илалтадаа хүрэжэ ерэһэн габьяатай. Мянга дүрбэн зуун арбан найман үдэр ба һүниин туршада үргэлжэлһэн үхэлтэ дайн. Тэрэнэй гал дүлэн соогуур аһар 20 миллион эрхэтэднай Эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай байдалай, мүнөө элүүр энхэ ажаһуужа байһан совет хүнүүдэй зол жаргалай түлөө ами наһаяа үгэһэн байна. Хэды олон үхибүүд эхэ, эсэгэеэ алдажа, үншэ үреэһэн болооб. Ороноймнай арадай ажахы хэды ехэ хохидол, һандаралда ороо һэм. Эдэ бүгэдые хэзээдэшье мартаха эрхэгүйбди.

1941 оной июниин 22-то болоһон һүреэтэ муухай үйлэ хэрэгые ороноймнай дундаһаа дээшэ наһатайшуул һанана. Европын хэдэн олон гүрэниие эзэмдэжэ, экономическа хүсэ шадалыень дайн сэрэгтэ хэрэглэһэн фашис Германи Эхэ орондомнай зэрлиг муухайгаар добтолон орожо, совет хүнүүдэй амгалан тайбан ажабайдалые таһалдуулаа бэлэй. Балтиин далайһаа Хара далай хүрэтэр ехэ зайда Гитлерэй таба миллионһоо дээшэ сэрэг добтолгодо ороо һэн.

Сахилгаан түргөөр манай оронийе эзэмдэн абаха гэһэн Гитлерэй түсэбтэ бэелүүлэгдэхэ хуби заяан байгаагүй. Москва шадар болоһон тулалдаанай үедэ фашистнуудта түрүүшын шанга сохилто үгтөө. Оло мянган сэрэгынь эндэ үхэлөө олоһон, гол хүсэниинь ороноймнай ниислэл хотоһоо холо зайда сухариха баатай болоһон. Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы бодото хүсэ шадалынь, шадабаринь Сталинградта болоһон үзэгдөөгүй ехэ тулалдаанда харагдаһан байна. Фашистнуудай 330 мянган сэрэг үй бута сохигдожо, амиды үлэгшэдынь плендэ абтаһан юм. Совет сэрэгэй энэ илалтаар дэлхэйн хоёрдохи дайнай хубилалтада эхи заха табигдажа, совет гүрэнэй газар дайдаһаа фашис эзэмдэгшэдые бусалтагүйгөөр намнаалга эхилһэн гээшэ.

Волго мүрэнэй эрьедэ түйлагдаһан энэ амжалтын һүүлээр 1943 ондо Курск шадар болоһон асари ехэ тулалдаан совет сэрэгэй дайшалхы үшөө нэгэ толотомо илалта болоһон байна. Эндэ хоёр талаһаа хамта дээрээ дүрбэ миллионһоо дээшэ хүн хабаадаһан. 1944 он совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй илалта түйлаха замдань шиидхэхы жэл болоһон гээд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ дотор бэшэгдэнхэй. Эршэ хүсэеэ улам шангадхаһан, дайшалхы буу зэбсэгүүдээр түгэс хангагдаһан манай арми Ленинград шадар, Крымдэ, Украинын баруун таладa, Белоруссида, Молдавида, Прибалтикада шэнэ шэнэ добтолгонуудые амжалта ехэтэйгээр хэһэн байха юм. Совет сэрэгшэдэй хүсэ ехэтэй добтолгые тэсэжэ шадахаяа болиһон дайсан ороноймнай газар дээрэһээ сүм намнагдаа. Эдэ бүхы сохилтоһоо Европодо байгуулагдаһан фашис бүлэглэл һандаран һалаа бэлэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түгэсхэлэй жэл болоһон 1945 ондо совет сэрэгшэд шууд түргэн дабшалтатай добтолгонуудые хэжэ, Берлиниие эзэмдэн абажа, дүрбэ шахуу жэл соо үргэлжэлһэн, олон миллион хүн зоной ами наһа абаашаһан шуһата дайе түгэсхөө бэлэй.

Фашис Германида эсэргүү болоһон совет арадай энэ ехэ тэмсэлые манай обществын хүтэлбэрилхы хүсэн — Коммунис партимнай Центральна Комитет Совет Армиин дайшалхы ябуулгануудай политическэ ба стратегическэ хүтэлбэриие сүм бэелүүлдэг штаб байха зуураа, оронойнгоо бүхы экономикые эмхидхэн хүтэлбэрилдэг, бүхы юумые фронтдо, имагтал илалтын хэрэгтэ элсүүлэн зорюулдаг байгаа.

Дайнай үеын хэсүү шанга бэрхэшээлнүүдые совет хүнүүд тэсэбэри ехэтэйгээр дабан гараа. Арадаймнай ажахы сэрэгэй журамда оруулагдажа, хамаг юумэн фронтын хэрэглэмжэ хангалгада зорюулагдаа һэн. Эхэ оронойнгоо бүхы арадуудтай хамта мүн манай Буряадай республикын ажалшад харатан дайсаниие дарахын түлөө тэмсэлдэ хубитаяа оруулалсаһан байна. Сэрэгэй албанда абтаагүй үлэһэн хүнүүд — эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэд, үхибүүдшье фабрика, заводуудта, колхоз болон совхозуудта үдэр һүнигүй хүдэлжэ, фронтоёо буу зэбсэгээр, эдеэ хоолоор, бусад хэрэглэмжыень сүм хангадаг байгаа.

Буряадай республикын оло мянган түлөөлэгшэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадажа, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе аршалан хамгаалалсаһан түүхэтэй. Энэ нангин хэрэгтэ шэн зоригой баатаршалга харуулһанайнгаа түлөө Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн суута генерал И. В. Балдыновай, гвардиин полковник В. Б. Борсоевой, гвардиин капитан Д. Жанаевай, летчик П. Т. Харитоновой, Эхэ оронойнгоо түлөө, совет хүнүүдэй ерээдүйн зол жаргалай түлөө ами наһаяа үгэһэн бусад баатар-хүбүүдэйнгээ нэрэ солые арад зомнай хэзээдэшье мартахагүй.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ совет араднай түрэл Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро арадайнгаа ажахые шууд түргөөр һэргээн бодхоогоо, хүсэн түгэс социалис общество байгуулаа. Мэнэ һаяхан болоჟо үнгэрһэн КПСС-эй XXVI съезд «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые» баталан абажа, Совет гүрэнэй хүсэ шадалай саашанхи хүгжэлтые тодорхойлһон байна. Энэ ехэ хараа түсэбүүдые бэелүүлхын тула совет арадта амгалан тайбан байдал хэрэгтэй.

Манай парти, правительствын дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө ямар ехэ хүдэлмэри хэжэ байһан, асари ехэ программа бэелүүлжэ байһаниинь КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор эли тодоор харагдана. «УЛАСХООРОНДЫН БАЙДАЛАЙ ТАЛААР АБАХАДА, ЭБ НАЙРАМДАЛ АРШАЛАН ХАМГААЛХАҺАА ОНДОО ОНСО ШУХАЛА ЗОРИЛГО МАНАЙ ПАРТИДА, МАНАЙ АРАДТА, МҮН ДЭЛХЭЙН БҮХЫ АРАДУУДТА ҮГЫ», — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ бэлэй.

Америкын империализм, эзэрхэг түримхэй НАТО-гай бүлэглэл шэнэ дай һүжэрөөхые али болохоор оролдоно, ядерна буу зэбсэг ехээр гаргана, сэрэгэй гаргашада мүнгэ зөөри улам ехээр һомолно, дэлхэйн элдэб районуудта шахардуу байдал тохёолдуулна. Империалистнуудтай үгэсэһэн Пекинэй удамаршад эзэрхэн зонхилолгын бүдүүлиг аашануудые гаргана.

Эб найрамдалда эсэргүү хүсэнүүдэй харата ябуулгаяа үргэдхэхые хэды оролдожо байгаашье һаань, Совет Армиин сэрэгүүд, социалис бусад оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүд арад зонойнгоо амгалан байдалые аршалан хамгаалхаар хэзээдэ бэлэн.

Мүнөөдэр Илалтын һайндэрые тэмдэглэжэ байһан совет арад орон нютагайнгаа агаарай арюун сэбэр байхые, огторгойнгоо дайнай утаа уняаргүй, сэлмэг байхые хүсэнэ.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1981 оной майн 9. № 125 МОСКВА ХОТО.

Нүхэд солдадууд болон матросууд, сержантнууд болон ...эршинанууд!

Нүхэд прапорщигууд болон мичманууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд ба адмиралнууд!

Нүхэд Арми болон Флодой ветеранууд, Эсэгэ ороноо хам...галгын Агууехэ дайнда хабаадагшад!

1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ ...дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын 36 жэлэй ойе манай ...эз орон, аха дүү социалис оронууд, түрүү үзэлтэй бүхы ...хүн түрэлтэн мүнөөдэр һайндэрлэжэ байна. Гитлеровскэ хар...ис нохосудай һамна бута сохигдоһоной ашаар фашис ...ермани диилдэжэ, үгэ дуугүйгөөр бэеэ тушаагаа һэн.

КПСС-эй түүхэтэ XXVI съездһээ үндэһэтэй политическэ ба ...жалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда энэ жэлдэ манай ...рон дотор Илалтын һайндэр тэмдэглэгдэжэ байна. Совет ...нүүд, Арми ба Флодой сэрэгшэд съездын шиидхэбэринүү...дые халуунаар һайшаан угтажа, тэдэниие зохёохы асари ехэ ...хэзэл эдэбхитэйгээр бодото дээрэнь бэелүүлжэ байнхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда түйлагдаһан түү...ын Илалта манай ниитын ба гүрэнэй байгуулалтын илагда...шагүй байһые, социалис экономикын бүлюу талые, марк...систско-ленинскэ үзэл сурталай хүсэ шадалые, совет обще...ствын морально-политическэ нэгэдэлые, СССР-эй арадуудай ...ай хани барисаае бүхы дэлхэйдэ бата найдамтайгаар ха...руулһан байгаа. Алдарта хамгаалагшадайнгаа хэтэдээ мүнхэ ...баатаршалгые, хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай ...ба арадай интеллигенциин — фронт дээрэ ба тылдэ илалта ...түйлахын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэһэн бүхы хүнүүдэй ...алдарта ажалые Эхэ оромнай хэзээдэшье мартахагүйл.

Дайсаниие һамна сохижо, илалта түйлаха хамтын хэрэгтэ ...Гитлеровскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү нэгэдэлэй гүрэнүүдэй ара...ад, арминууд, арадай-сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй сэрэгшэд, ...эсэргүүсэлтыч хүдэлөөндэ ба фашизмтай тэмсэлдэ хабаадаг...шад ехэ хубитаяа оруулһан байна.

Германиин фашизмые, удаань Японой милитаризмые һам...на бута сохилго империализмын хүсэнүүдые саашадань һу...раалһан, дэлхэйн социалис байгуулалтые эмхидхэхэ арга ...олгоһон, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй ба национально...сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй дэбжэлтые хангаһан байха юм.

Партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай ...Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Полит...бюрогой залан сэхэ ажал ябуулгын ашаар Советскэ Сою...зай дотоодын болон уласхоорондын байдал нилээд бэхи...жүүлэгдэв. КПСС-эй хүтэлбэри доро совет хүнүүд комму...низм байгуулгада шэнэ амжалтануудые түйлаа. Ленинскэ га...даадын политикые бэелүүлэн, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Ком...мунис парти эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байда...лай ашаа туһада уласхоорондын эгээл орёо асуудалнуудые ...хэлэлсэн шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн тодорхой ...дурадхалнуудые оруулба.

Манай ороной, аха дүү социалис гүрэнүүдэй эб найрам...далые хараа шэглэлдэ империализмын эзэрхэг түримхэй бү...лэглэл эсэргүүсэн зүришэнэ. США-гай, НАТО-да ородог ...ороной союзнигуудай сэрэгэй гаргашанууд эрид дээшэлнэ. ...хүнүүдые олоорнь алаха, хюдаха зорилготой шэнэ түхэлэй ...буу зэбсэгүүд бүтээгдэнэ, эб найрамдалда аюултай сэрэ...гэй доктринанууд гаргагдана. Социалис хани нэгэдэлэй эб ...таһалха талаар шэглүүлэгдэһэн империализмын харата ...ябуулганууд бүри орёо, харата муухай болгогдоно. Бэеэ даа...һан байдалтай гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарал...гүй үргэдхэгдэнэ. Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэд хар...а империалис хүсэнүүдэй туһамаршад болоно.

Коммунис парти болон Совет правительство ороноо хам...гаалые бэхижүүлхэ тухайда саг үргэлжэ анхаралаа хандуул...на. Коммунис парти ба социалис Эхэ орондоо хизаарлаша...гүй үнэн сэхэ, Ленинэй захяа заабаринуудта, дайшалхы ал...дар еһо заншалнуудта үнэн Арми ба Флодой сэрэгшэд ...Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй аха дүү арминууд...тай нэгэ зэргэдэ жагсажа, социализмын түйлалтануудые, ...арадуудай аюулгүй байдалые һэримжэтэй хёрхоор сахин ...хамгаалхадаа, али бүхы эзэрхэг түримхэйшүүлдэ шанга ха...риу сохилто үгэхөөр бэлэн лэ.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдые, Эсэгэ ороноо ...хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан бүхы хүнүүдые ...Илалтын һайндэрөөр амаршалнаб.

1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн...да совет арадай түйлаһан Илалтын һайндэрые тэмдэглэхэ...ые дүгэжэ захирнаб:

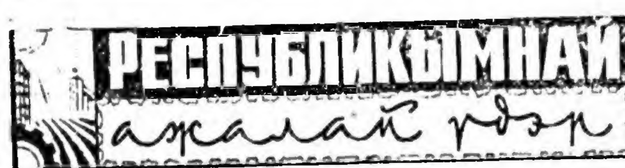
Мүнөөдэр, нютагай сагаар 21 часта, манай Эхэ ороной ...ниислэл — баатар-хото Москвада, союзна республикануу...дай ниислэл хотонуудта, баатар-хотонууд Ленинградта, Вол...гоградта, Одессэдэ, Севастопольдо, Новороссийскда, Керчь...дэ, Тулада, баатар-хэрэм Брестдэ, мүн Калининград, Львов, ...Ростов-на-Дону, Куйбышев, Свердловск, Новосибирск, Шэтэ, ...Хабаровск, Владивосток болон Североморск хотонуудта ар...тиллериин 30 дахин буудалгаар һайндэрэй салют үгэхэ.

Манай Эхэ ороной сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалай түлөө ...тэмсэлнүүдтэ баатарай үхэлөөр унаһан геройнуудта хэтэ ...мүнхын алдар соло!

Манай габьяата совет арад болон тэдэнэй шэн зоригто ...Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудта зоригжуулагша ба эмхидхэг...шэ — Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

СССР-эй Оборонын министр
Советскэ Союзай Маршал Д. УСТИНОВ.

ТҮРҮҮШЫН 46 МЯНГАН ГЕКТАР ТАРИГДАБА

Энэ жэлдэ эртэ дулааржа, хабарай тарилгын хүдэлмэри урдынхиһаа түрүүлжэ ябана. 1981 оной майн 4-нэй байдалаар республикын колхоз болон совхозуудта 46 мянган гектарта тарилга хэгдэбэ. Тэрэ тоодо 27 мянга гаран гектарта шэниисэ, 4,7 мянган гектарта хара таряан болон бусад ургамалнууд таригдаа. Бэшүүрэй райондо хартаабха һуулгажа захалаа.

Улаан-Үдын районой ажахынуудта шэниисын 39 процент, Захааминда — 29, Зэдэдэ — 23, Прибайкалда — 22 процент таригдаад байгаа. Хяагтын районой ажахынууд 640 гектарта ешмээн тарижа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэв. Зэдын, Хэжэнгын районууд хара таряа тарилгаяа түгэсхөө. Хоринн, Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Кабанскын, Прибайкалиин районуудта обёос таригдажа байна. Мүн олонхи районуудта малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ оооһото ургамалнууд таригдана.

Гусиноозёрскын ГРЭС-эй турбинын отделениин машинистнэр Д. В. Каюмов, А. А. Любицкий гэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эршэ зоригтойгоор ажаллана. Тэдэнэр Гусиноозёрскын ГРЭС-тэ тэрэнэй баригдажа эхилһэн сагһаа хойшо хүдэлнэ. Мүнөө тэдэнэр үйлэдвэриин гөө даабариие 120—130 процент дүүргэдэг. Дүй дүршэлтэй машинистнэр залуушуулые мэргэжэлдэ һургадаг, тэдэнэртэ габшагай ажалаараа үльгэр жэшээ харуулдаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гусиноозёрскын ГРЭС-эй машинистнэр Дмитрий Владимирович Каюмов (зүүн гарһаа), Александр Любицкий.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ХУБИТАЯА ОРУУЛХАБ

Александра Никитична Коновалова Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Сухын арһанай заводто гуша гаран жэлдэ хүдэлнэ. Арһа элдэлгын ажалай баян дүй дүршэлтэй болоһон, Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаһан энэ хүдэлмэришэн өөрынгөө түсэбтэ даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Арбадахи табан жэлэй түсэбые Александра Никитична болзорһоонь урид бэелүүлһэн.

Би энэ заводто гуша гаран жэлдэ хүдэлнэб. Түрэл гэрни, хүн болоჟо хүмүүжэн ургаһан коллективни тэрэ болоно. Тиимэһээ хубиимни хэрэг, ажабайдал, жаргални коллективэймни хэрэг, ажалтай таһаршагүй нягта холбоотой гээд тоолодогби.

Һүүлэй хэдэн жэл удаагүүр манай заводой коллектив район дотороо социалис мүрысөө үүсхэдэг, тэрэнэй түрүү зэргые алдангүй дабшадаг заншалтай болонхой. Үнгэрэгшэ арбадахи табан жэлэй түсэбыешье Агуу Октябриин 63 жэлэй ой болотор бэелүүлхэбди гэжэ уялга абаад, районойнгоо ажалша коллективүүдые социалис мүрысөөндэ уряа һэмди. Тиин энэ уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 401 мянган түхэриһэй продукци үйлэдбэрилөөбди.

Удаань КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр болотор 1981 оной түрүүшын хоёр һарын түсэб бэелүүлхэ уялга абаа һэмди. Энэ уялгамнайшье мүн лэ сүм дүүргэгдээ. Бишье өөрынгөө хоёр һарын түсэбые съездын нээгдэхын урда тээ дүүргээ һэм. Эдэ бүгэдэ минии, мүн манай коллективэй түрэл Коммунис партиингаа съездэ зорюулһан ажалай бэлэг болоно.

Съездын урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөн съездын болоჟо байхада улам эршэдээ бэлэй. Манай хүдэлмэришэн бүхэн урма баяраар халин, үдэр, халаан бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэхэ, эрхим шанартай продукци тушаахын тула оролдодог байгаа. Теэд мүнөөшье энэ мүрысөөнэй эршэ һуладаагүйл. Бидэ мүнөө партиингаа XXVI съездын материалнуудтай танилсажа, тэндэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн тоосоото элидхэл соо хэлэгдэһэн «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» дотор үгтэһэн холын хараата заабаринуудай үндэһөөр өөрынгөө урдахи зорилгонуудые хараална гээшэбди.

Би хани эхэнэр Лидия Михайловна Верхушинатайгаа элдэгдэһэн нойтон арһа раманудта татажа хадаад, хатаадаг ажалтай хүм. Халаан соо 130 арһа татажа хатааха даабаритайбди. Үнинэй хүдэлдэг, дүршэл шадабари бии һэн хойнонь, даабаришье дүүргэдээл бэзэ.

Теэд энэ имагтал гараар хэгдэдэг хүдэлмэри бшуу. Тэрэниие оньһожоруулжархёо һаа, ажалнай хэды ехэ бүтээсэтэй болохо байгааб. Энэ талаар арбан нэгэдэхи табан жэлдэ нилээд ехэ юумэ хэгдэхээр хүлеэгдэнэ. Заводнай бүхыдөө һэльбэн шэнэлэгдэхэ. Манай цехтэ бүри һаядаа арһа хатаадаг хоёрдохи түхеэрэлгэ тодхогдохоор хараалагдана. Мүн ондоошье цехүүдтэ гараар хэгдэдэг хүндэ ажал хүнгэлэгдэхэ юм. Тиихэдэ ажабайдалаймнай бүтээсэ эрид дээшэлхэ.

«Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ, бүхыдөө 80-яад онуудта арадай һуудал байдал саашадань һайжаруулха үргэн ехэ программа парти табина. Энэ программа хадаа совет хүнүүдэй ажабайдалай бүхы талануудые — хэрэглэмжэ ба гэр байра, соёл болбосорол ба амаралта, ажалай ба ажабайдалай эрхэ байдалые һайжаруулгада хабаатай», — гэжэ Л. И. Брежнев съезд дээрэ тоосоото элидхэл соогоо тэмдэглээ. Энэ тон зүб гэжэ элидхэлтэй танилсажа байхадаа хэлсээ һэмди.

Заводой хүдэлмэришэдэй олонхинь эндэ 20 — 25 жэлдэ хүдэлһэн зон юм. Үг залгамжалан гэр бүлөөрөө хүдэлһэн хүнүүд олон. Бултадаа үндэр мэргэжэлтэй, алдар суутай болоһон байха. Тэдэнэй хажуугаар залуушуулай эндэ дуратайгаар үлэдэгынь һайшаалтай. Мүнөө манай хүдэлмэришэн бүхэнэй бүлэ һайн гэр байраар хангагданхай. Залуу айлайшье гэрлэхэдэ, дары түргэн байра угтэдэг. Магазин, столово, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын пункт гэхэ мэтэ баригданхай. Энэ жэлдэ үшөө олон гэр байра, ясли-сад бодхоогдохоор хараалагдана. Тиигэжэ мүнөө заводтомнай кадрнуудай асуудал шиидхэгдэнхэй. Ажалһаа гаража ошохо ушар тон хомор болонхой. Эдэ бүгэдые хаража байхадаа, тэрэ минии заводто ерэһэн сагһаа хойшо болоһон хубилалтануудые тэмдэглэн, урмашан баясадагби.

Имэ сагта ажаһуухада, ажаллахада жаргал гээшэ. Үшөө һайнаар, үшөө эршэтэйгээр хүдэлхэ, Эхэ оронойнгоо, түрэл коллективэйнгээ амжалтада багаханшье һаань, өөрынгөө хубитые заабол оруулалсаха эрмэлзэл түрэдэг.

А. КОНОВАЛОВА.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театр соо Илалтын үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан үсэгэлдэр болобо.

Сценын хоймортo — «Илалтын һайндэрөөр!» гэһэн лозунг, Илалтын орденоной, фашизмын дарлалтаһаа сүлөөрүүлэгшэ — үхибүү тэбэриһэн сэрэгшэдэ табигдаһан хүшөөгэй зурагууд.

Зал соо республикымнай ниислэл хото Улаан-Үдын ажалшадай, Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэдэй түлөөлэгшэд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай болон ажалай ветеранууд олоороо сугларaa.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын 36-дахи ойн баярта зорюулагдаһан элидхэл Советскэ Союзай Герой М. И. Дружинин хэбэ.

Һүүлээрнь баярай суглаанда хабаадагшадай үмэнэ уран һайханай коллективүүдэй һайндэртэ зорюулһан ехэ концерт харуулагдаа.

ХОЁР ОРОНОЙ ХАНИ БАРИСААНДА ЗОРЮУЛАГДАНА

КПСС-эй ба КПЧ-гэй, СССР-эй ба ЧССР-эй хоорондо амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байһан элдэб янзын харилсаан коммунизм болон социализм байгуулгын замаар урагшаа амжалтатайгаар дабшахадань аха дүү хоёр ороной арадуудта туһална гэжэ фашис булимтарагшадһаа Чехословакиие сүлөөлһөөр 36 жэлэй ойдо, СССР-эй ба ЧССР-эй хоорондохи Хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай договорой 11 жэлэй ойдо зорюулагдажа, ниислэл хотын ажалшадай Москвада болоһон баярай суглаан дээрэ хэлсэбэ.

Советскэ Союзай ба Чехословакиин хоорондохи хани барисаае, аха дүүгэй нүхэсэлые, харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлхын тула, мүн уласхоорондын оршом соо ажал ябуулгаяа залан хүтэлбэрилхын тула аха дүү хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Л. И. Брежневэй, Г. Гусагай уулзалганууд шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Сүлөөлэгшэ совет сэрэгшэдэй баатаршалга чехословак арадай дурасхаалда хэтэдээ үлэхэ юм гэжэ Чехословак-совет хани барисаанай холбооной (СЧСД) ЦК-гай делегациие толгойлогшо, СЧСД-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн Я. Енерал үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. ЧССР-эй ба СССР-эй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай договор хоёр гүрэнэй ленинскэ нэгэдэлые, нягта жагсаалые элирхэйлэн харуулна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: ХҮТЭЛБЭРИИН ШАДАБАРИ, АРГА ДҮРШЭЛ

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР РАЙОН ГАРАБА

Апрелиин 15-най ба 25-най «Правдада» Куйбышевскэ областьhоо «Манай хүдэлмэриин шанар», «Хэр хүдэлнэ гээшэбибди» гэhэн гаршагтай материалнууд толилогдоо hэн. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, партийна комитедүүд өөрынгөө ажалые [illegible] хэлэгдэhэн байгаа. Тэдэнэй гол темэнь хадаа коммунистнуудай эдэбхи эрмэлзэл, тэрэнэйнь ашa үрэ тухай хөөрөөн болоно.

Бусад асуудалнуудтай хамта партийна комитедэй инструкторнуудай хүдэлмэриин тухай хэлэгдэhэн байна. Тиихэдэ тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэл болон тэдэндэ хабаатай асуудалнууд тухай ходо бэшэжэ байхые дурадхагдаа hэн. Тэрэниие үргэлжэлүүлэн энэ тэмдэглэлые толилнобди.

* * *

Забайкалиин захын Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозоо нёдондо зун ябаа hэм. Ехэ халуун үдэр байгаа. [illegible] арбаад гектар газарта набша намаагаар намилзаhан ногоон овоощ ургажа байба. [illegible]

— Энэмнай Большаковой ашa габьяа юумэл даа. [illegible] — гэжэ партком соо хөөрэлдөө бэлэй.

Хэлгэдэшье, Сэлэнгэ, Бэшүүргэшье ябахада, Большаков тухай дуулан дурдалга дуулаа hэм. [illegible] КПСС-эй Сэлэнгын горкомой нэгэдэхи секретарь А. Аржеловин ехэ баяртай hэн. [illegible]

Забайкалиин ган гасууртай [illegible] партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. Модогоев:

—Эрхэ бэшэ Большаковой hанал бодолоор hонирхогты. Владимир Георгиевич хүдөө ажахын таhагай ехэ дүршэлтэй инструктор гээшэ. Би өөрөө тэрээнтэй ходо зүбшэдэгби, — гэжэ дурадхаа юм.

Тэд Большаковтой уулзажа ядалдагдаа. Таhагта орохол бүримни «Большаков командировкодо ошонхой» гэлдэхэ. Энэ хүн тухай hайн hайхан үгэнүүд юрэ хэлэгдэдэгүй юм байна гэжэ бодохош. Тэрэ ходо хүнүүдтэй hаналаа хубаалдан, тэдээн тушаа анхаралаа хандуулан ябадаг арюун сэдьхэлтэй хүн. Большаков шэнги тушаалтай Буряадай ба Шэтын обкомуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажабайдалаар ехэ анхаралтайгаар hонирходог болобоб.

...Партиин Шэтын обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таhагай инструктор В. Ушаковтой ээлжээтэ командировкоhоо hая ерээд байхадань танилсабаб. Виктор Васильевичай бэлэдхэл hайн: комсомолдо хүдэлөө, ВПШ-да hураhан. Хоёрдохи жэлээ обкомдо хүдэлжэ байна. Нүхэдынь тэрэниие магтахадаа, hуурияа олоhон лэ хүн гэжэ мэдэгдээ.

Сугтаа хүдэлдэг зариман шэнэ инструкторнай түрүүшээр дан хэтэрүүлнэ гү гэлсэдэг hэн, Могочинско район ошоод, тэндээ нилээд байгаа. Тэндэhээ бусажа ерэхэдээ, дуулдаагүй hониниие мэдээсэбэ: партиин райком олониитэhээ таhаршанхай, нэгэдэхи секретарь Л. Синцов, аппарадай хүдэлмэрилэгшэд холуур байдаг үсөөн гэшүүдтэй парторганизацинуудта ябанагүй. Түргэн шууд хэмжээ абаха шухала.

Иимэ мэдээсэн хүн бүхэндэ hайшаагдагыл. [illegible]

Үнгэрhэн тоосоото hунгалтын кампаниин үедэ, областной партконференци дээрэ обкомой хүдэлмэрилэгшэд ажахын органуудай хэхэ юумээр hамаарна гэжэ Шэтын обкомые шүүмжэлээ hэн. hалбаринуудай таhагууд ажахын асуудалнуудые шиидхэхын тула ехэ сагаа, хүсөө хаяна.

—Яахабши тэдэ? Ажахы эрхилэгшэдтэ хамhалсаха хэрэгтэй. Даалгагдаhан зорилгоёо тэдэшни өөhэдөө бэелүүлжэ шадахагүй, —гэжэ Павлов гараа дэлгэн hуугаа бэлэй.

Валерий Емельянович совхозhоо инструкторай тушаалда абтаа. Тэрэ ахамад зоотехник байhан. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хэхэ юумые hолижо байнаб гэжэ ойлгоно. Харин өөрынгөө хүдэлмэриие яажа эмхидхэмээр бэ? Тэрээндэ хэншье hурганагүй.

Иимэрхүү гомдол залуу олон хүдэлмэрилэгшэд үгүүлжэ байгаа hэн. Иимэ асуудал бии байhаар. «Үйлэдбэри дээрэhээ партийна аппарадта ерэhэн мэргэжэлтэдэй зарим хубинь политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэл багатай дээрэhээ зарим ушарта партийна органдо захиргаанай-ажахын онол аргануудые үлүүсэ хэрэглэдэг байhые хараадаа абаагүй байхын аргагүй. Эдэ нүхэдэй политическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Партийна хүдэлмэриин онол аргатай болохо хэрэгтэнь туhалха шухала» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэhэн тоосоото элидхэл соогоо хэлээ hэн шуу.

Энэ тодошье, элишье заабари мүн. Гэхэ зуура партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин

таhагые даагша К. Шомоевой хэлэhэнэй ёhоор Буряадай обкомдо инструкторнуудые [illegible]

Залуу инструкторнуудые хүмүүжүүлхэн [illegible]

[illegible] дээрэ анхаралаа хүсэд хандуулнагүй, гэжэ hанамаар. Энээниие нэгэ иимэ баримта гэршэлнэ. Бюрогой заседани дээрэ, секретариадта инструкторнуудай гү, али таhагуудай хүдэлмэриин дүршэл тухай асуудал үнинэй харагдаагүй, эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэл согсологдоногүй. Районуудаар командировкоор ябаhанай үрэ дүн үсөөнөөр шэнжэлэгдэнэ.

Тиимэ юумэн хэрэгтэй байгаа. Муу бэшэ олон хэмжээ ябуулганууд дүүрэнэгүй. Ажал хэрэгэй байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлхын, нютагуудтахи комитедүүдтэ бодото туhаламжа үзүүлхын тула комплексно бригадануудые ходо ябуулжа байдаг. Гэхэ зуура энээндэ ёhын тэдысэ хандаха ушар үзэгдэнэ. Тиимэ зүйлтэй Шэтын областиин Петровск-Забайкальскэ горкомдо ушарагдаа. Комитедтэ ороходоо, таhаг бүхэндэ өхэл сүлөө забгүй байhыень анхараа hэм. Партиин обкомhоо ерэhэн хоёр бригада эндэ хэдэн үдэрэй туршада хүдэлжэ байhан байба. Нэгэнэйнь багашаг, наука болон hуралсалай эмхи зургаануудай таhарhаа ерэнхэй. Нүгөөдэнь комплексно, гурбан таhагай инструкторнуудhаа бүридэhэн бригада. Тэрэниие партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таhагые даагшын орлогшо П. Федотов толгойлоо. Түс бригада малай үбэлжэлгын асуудалаар шалгалта хэжэ байгаа. Бүхэли недели соо ажахын олон хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө хэрэг орхёод, айлшадтай ажахынуудаар ябаа бшуу..

hүүлээрнь горкомой аппарадай, районой хүтэлбэрилэгшэдэй дүн согсолгын зүблөөн болобо, П. Федотов [illegible]

[illegible]

болоно. Иимэл эрилтэтэйгээр инструктор В. Большаков хүдэлнэ бшуу. Ээлжээтэ амаралтада гараад, нютагайнгаа санаторидо байхадань лэ тэрээнтэй уулзажа шадаа hэм. Үдэрэй амаралтын сагай дүүрэхэ багаар би тэндэ ерээб. Владимир Георгиевичой палата руу шагаабаб. Буряадай hамаг [illegible] харгынуудые хуу мэдэхэ, хаанашье ябалдаад лэ байдаг, хүнгэн солбон энэ хүнэй гуталаа үмдэжэ hууханань обёорон гэhээмни, хоёр хүлынь табгайгүй байшоо.

Дүшэн хоёр оной декабрь hарада Сталинград шадар үсөөрhэн сэрэгшэдээ hүниин добтолгодо дахуулжа бодхоогоод ябатарнь, помкомвзводой хүнүүдые пулемедой hомонууд дайражархёо бэлэй. Хүндөөр шархаталга, инвалид бололго коммунистын сэдьхэл огто сүхэрөөгөөгүй. Хэрбээ Маресьевэй өөрынгөө зоригжолоор протез үмдэнхэй hөөргөө агаарай сэрэгшэдэй зэргэдэ жагсахадань, Большаков баhал тунхаряагүй, амгалан байдал байгуулагшадай зэргэдэ hууряа олоо. Хэдэн районуудта совет болон партийна хүдэлмэридэ ябаа, ажахын харюусалгатай тушаал даагаашье. Ороной Верховно Соведэй депутадаар hунгагдаhан юм. Мүнөө долоон жэл соо партиин областной комитедэй инструктораар хүдэлнэ. Дайшалхы, тон хэрэгтэйшье, шухалашье тушаал.

В. ОРЛОВ,
(«Правдын» корр.).
Буряадай АССР—
Шэтын область.
(«Правда» газетын майн 6-най номерhоо абтаба).

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводто арадай үргэн хэрэглэлэй 24 ондоо янзын бүтээлнүүд үйлэдбэрилэгдэн гаргагдана. Энэ жэлдэ арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараанай цехтэ 1.450 мянган түхэригэй, тиихэдэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 7.738 түхэригэй продукци бүтээн гаргагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Баярма» электроваферьницануудые хабсаргадаг участогта, зүүн гарhаа — мастер Т. В. Волошина, слесарь-хабсаргагшад М. Е. Соколова, Л. Б. Циндикина.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

СОЁЛОЙ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой табадахи пленум болобо.

«Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездын дүнгүүд ба съездын шиидхэбэринүүд болон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэлдэ үндэhэлжэ, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай бэелүүлхэ зорилтонууд тухай» асуудалаар соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ Т. Н. САНЖИЕВА элидхэл хээ.

БУХЫ ЮУМЭ ХҮНЭЙ АША ТУhАДА

АРБАДАХИ табан жэлдэ ажалшадай оюун бодолой эрилтэнүүдые гүйсэд хангахын тула парти болон правительство ехэ анхарал оролдолго гаргаhан байна. Ажалшадай соёл культурые хүгжөөхэ талаар хэдэн тоггоол баталагдан абтаа. Хүн зоной соёл болбосоролые саашадань дээшэлүүлхэ, зохёохы уран бэлигыень хүгжөөхэ, үзэл сурталай-политическэ, ажалда дүршэл шадабаритайгаар ба hайхан сэдьхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ хэрэгые шангадхаха тодорхой программа эдэ документнүүд дотор хараалагданхай гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор хэлэгдэнэ.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. «Шанарай табан жэлдэ — бата найдамтай ажал», «Бидэнэй хажууда гээгдэгшэд байха ёhогүй» гэhэн урианууд доро мүрысөөн дэлгэрээ hэн.

Номой наймаанай хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэйнгээ даабариие болзорhоонь урид дүүргэhэн байгаа. Номой магазинуудай олонхид жэгдэ hайнаар хүдэлнэ. Арбадахи табан жэлдэ полиграфистнуудай ажалай шанар дээшэлээ. Ушарынь гэхэдэ, шэнэ оньhон техникэ тодхогдон табигдаба.

Үнгэрhэн жэлнүүдтэ соёлгэгээрэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ республикымнай клубай эмхи зургаанууд, музейнүүд яhала амжалтатай hайнаар ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болоо. Жэл бүри тэдэ хэдэн зуугаад мянган хүниие хангана. Клубай ажал хэрэгые нэгэ газарhаа хүтэлбэрилхэ гурим нэбтэрүүлэгдээ. Клубуудай хүдэлмэриин шэнэ арга онол ашаг үрэ ехэтэй байhанаа харуулаа гэжэ энэ туршалгын түрүүшын дүнгүүд гэршэлнэ гээд элидхэл дотор онсолон тэмдэглэгдэбэ. Мухар-Шэбэрэй районой клубууд илангаяа hайнаар хүдэлжэ, түрүү hуури эзэлhэн байха юм.

Киносетиин материально-техническэ бааза бэхижүүлэгдээ: хэдэн кинотеатр барилгадаа, хүдөө нютагуудта кино-түхеэрэлгэнүүд шэнэлэгдээ. Улаан-Үдын «Дружба», «Октябрь» гэжэ кинотеатрнууд, Захааминай, Прибайкалиин районуудай киносетиин дирекцинүүд мүрысөөндэ илажа гараба.

hүүлэй үедэ библиотекэнүүдэй хүдэлмэри hайжаруулагдаhан байна. Тиигэжэ библиотекэнүүд соёлой ёhотойл гуламтанууд боложо шадаа гэхэдэ алдуутай бэшэ. Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй районуудай, мүн республикымнай ниислэл хотын библиотекэнүүд хүнүүдые хангаха талаар түрүү hуури эзэлбэ.

Республикын ажалшадые үзэл сурталай, гоё hайханиие ойлгохо талаар хүмүүжүүлгэдэ уран зохёолшод, уран зураашад, театрнууд болон филармони ехэ хүдэлмэри ябуулна.

ХҮДЭЛМЭРИИН дутуу дунданuудта элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тоггобо. Типографинуудта гол машинанууд дүүрэн хүсөөрөө хүдэлгэгдэнэгүй. Гар ажал хангалтагүй удаанаар оньhожоруулагдана. Типографинуудай местнэ комитедүүд, хүтэлбэрилэгшэд түүхэй эд, материалнуудые, илангаяа саарhа алмахын түлөө оролдолго гарганагүй. Муу шанартай продукци үшөөл ехэ байна.

Олохон соёлой байшангуудай, клубуудай, библиотекэнүүдэй, мүн соёлой ба искусствын бусад эмхи зургаануудай ажал ябуулга үргэн дэлгэр Буряад ороной

хүн зоной улам ургажа байгаа эрилтэнүүдhээ гээгдэнэ. Заримдаа клубай хүдэлмэри имагтал уран hайханай бүлгэмэй харалгын үедэл hэргээгдэдэг байха юм. Манай республика дотор автоклубуудай, агитбригадануудай тоо жэлhээ жэлдэ олошорно. Энэ хадаа хүдөө нютагта айхабтар ехэ хүсэн лэ. Гэбэшье тэрэ муугаар хэрэглэгдэнэ. Эдэнэй хаагуур ябаха байhаннинь соёлой таhагуудта хэлсэгдэнэгүй. Хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар хангалга үшөөл хангалтагүй байhаар.

Научно-методическа түбэй хүдэлмэриие hайжаруулха шухала. Түрүү дүй дүршэл, үнэтэ шухаг үүсхэлнүүд hулаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Зарим предприятинуудта, эмхи зургаануудта ажалай гурим сахигданагүй, үбдэхэ, үбшэлхэ ябадал үшөөл ехэ.

Профсоюзууд ажалша хүнэй аша туhада бүхы хүсэеэ элсүүлдэг гээшэ. Тиимэhээ ажал ябуулгаяа үргэдхэхэ, хүдэлмэриингөө арга оноолые hайжаруулха ёhотой.

ПАРТИИН XXVI съездын делегат, РСФСР-эй арадай артист Д. Ц. Дашиев элидхэл тушаа түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ, ороноймнай коммунистнуудай хуралдаан дээрэ ажалша хүндэ онсо анхарал хандуулагдаа гэжэ тэмдэглэбэ. «Бүхы юумэ хүнэй аша туhада, бүхы юумэ хүнэй түлөө» гэhэн уряа гүнзэгы удхатай. Бодото искусствые hайнаар ойлгодог хүдөөгэй ажалшадые шефтээ абажа, тэдээнтэеэ ходо ходо уулзажа байха гээшэ бидэнэй, театрай хүдэлмэрилэгшэдэй, гол зорилго болоно. 1982 ондо СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй, харин хойто жэлдэнь Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойнууд гүйсэхэнь. Эдэ ехэ hайндэрнүүдтэ эртээнhээ бэлдэхэ ёhотойбди. КПСС-эй XXVI съездын ендэр дээрэhээ соносхогдоhон совет эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүд бүхы дэлхэйн арад зоной дунда үргэнөөр hайшаагдажа байнхай.

— Хүн зониие соёлой талаар хангалтые эмхидхэхэ хэрэгые hайжаруулха шэнэ эрилтэнүүдые КПСС-эй XXVI съезд табяа. Эдэ эрилтэнүүдые бэелүүлхын тула соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин арга онолые, түхэл шэнжые саашадань нарижуулан hайжаруулха шухала, — гэжэ Кабанскын районно Соведэй гүйсэдкомой соёлой таhагые даагша Л. И. Рюмкина хэлэбэ. — Тиихэдэ үнгэргэгдэдэг хэмжээ ябуулгануудые олошоруулха бэшэ, харин шанарыень дээшэлүүлхэ. Илангаяа клубай эмхи зургаануудай дунда түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлгын асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Удаань республикын Госкомиздадай түрүүлэгшэ Н. Б. Павлов элидхэл тушаа үгэ хэлэбэ. Арбадахи табан жэлдэ республикымнай типографинуудай материально-техническэ баазань бэхижүүлэгдээ, полиграфическа промышленность шэнэ техникээр хангагдаа. Гэбэшье үйлэдбэриин хүсые гүйсэд дүүрэнээр ашаглаха асуудал үшөөл түгэс шиидхэгдээгүй. Мэргэжэлтэдые hурган бэлдэлгэдэ, тэдэниие тогтонижуулгада тэрэ гол анхаралаа хандуулhан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хамтын суглаанууд дээрэ съездын материалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Ороной коммунистнуудай хуралдаанай материалнуудые олоной дунда ойлгуулхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулха ёhотойбди гэжэ Сэлэнгын районой соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ Д. П. Тангаков мэдүүлбэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ районой соёлшодой урда табигдаhан түсэбүүд тухай тэрэ дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

Шефскэ хүдэлмэриие hайжаруулха тухайда Баунтын районой соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ В. И. Бакуменко гол анхаралаа хандуулба. Гүрэнэй ород драмын театрай коллектив районоймнай соёлшодые шефтээ абаhан аад, огто ябадаггүй гэжэ шүүмжэлhэн байна. Оро үсхэбэрилэгшэдые, БАМ-ай барилгашадые соёлой талаар hайса хангахын тула ехэ оролдолго гарганабди! Гэбэшье ажал хэрэгнай hайн гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, манайда мебель, хүгжэмэй инструментнүүд дуталдана, соёлой байшангууд мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусажа шаданагүй.

— Манай республиканска типографида ажалай түрүүшүүл олон. Жэшээнь, үзэг холбогшод С. В. Пичугова Е. Гомбоева, гадарлагша Л. Н. Посохова, барлагша К. В. Песков болон бусад табан жэлэйнгээ даабариие болзорhоонь урид дүүргээд, энэ жэлэй хоёр hарын даабариие партиин съездын нээгдэтэр дүүргэhэн байна. Манай коллектив гол түлэб эхэнэрнүүдhээ бүридэдэг. Съезд дээрэ ажалша эхэнэртэ, эхэ-эхэнэртэ ехэ анхарал хандуулагдаа гэжэ мэдэнэбди. Парти, правительствын hайхан гаргаhан тоггоол энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ hананаб, — гээд республиканска типографиин хүдэлмэрилэгшэ Г. Ф. Яцук хэлэбэ.

Хэжэнгын районой соёлой хүдэлмэрилэгшэд агитбригадануудые эмхидхэжэ, хүдөө нютагуудаар ходо ходо ябадаг юм. Уран hайханай бүлгэмэй гэшүүд, лекторнүүд агитбригадын бүридэлдэ ородог. Саашадаа агитбригадануудай хүдэлмэриие бүри hайжаруулхын тула ондоо онол аргануудые бэдэрхэ хэрэгтэй гэжэ Хэжэнгын районой соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ Б. Б. Бальжинимаев тэмдэглэhэн байна.

Зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалаар пленум зохихо тоггоол баталан абаба.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

САШАНХИ ЗОРИЛГОНУУДАА ТОДОРХОЙЛБО

Хүдөө ажахын, соёлой, худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомуудай нэгэдэмэл пленум боложо, «КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд, 1981 оной хабарай тарилгые эмхитэйгээр, шанар hайнтайгаар үнгэргэхэ талаар профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд» гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Түс асуудалаар райсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник Л. С. Мадагуев элидхэл хэбэ.

Пленум дээрэ үгэ хэлэhэн Оёорой совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ Г. Ж. Тарбаев хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоо урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээбди гэжэ тэмдэглэбэ.

Алцагай совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ С. И. Шишмарев, райгүйсэдкомой соёлой таhагые даагша К. Д. Раднаев болон бусад мүн үгэ хэлэhэн байна.

Түс пленумда КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Б. Жаргалов хабаадаа.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

Совет орон дотор

ШЭНЭ АРГААР ХҮДЭЛНЭ

Ямалай геологууд ажал хүдэлмэреэ цикловой аргаар эмхидхэhэнэй ашаар нефть болон газ амжалтатайгаар шэнжэлэн бэдэрнэ. Ашагта малтамал шэнжэлхэ зорилгоор скважина хэр түргөөр үрэмдэhэнhөө хабсаргагшадай, шэнжэлэгшэдэй, мүн үрэмдэгшэдэй хүдэлмэри сэгнэгдэдэг болоо юм.

Карска нефть шэнжэлгын экспедициhээ П. Кожевников, В. Панков, Р. Галиулин гэгшэдэй бригаданууд шэнэ аргаар хүдэлхэ үүсхэл гаргаа hэн. Тиигэжэ сагаа хин талаар гээхээ болёо, нэгэн доро хэдэн звено ажалладаг болоо. Энээнэй эсэстэ ажалай бүтээсэ горитой дээшэлжэ, газарай баялигуудые шэнжэлэн бэдэрэгшэд мүнөө жэл эгээл эрхим дүнгүүдые туйлаhан байна. Холын Хойто зүгэй эрхэ байдалда 17 мянга гаран метр скважина үрэмдэгдөө.

А. ОМЕЛЬЧУК.

Салехард.

ОБЬ МҮРЭНЭЙ ЭРЬЕДЭ СААДУУД СЭСЭГЛЭНЭ

Сургут шадар юрэ бусын багахан хото урган бодонхой. Эндэ саад таряжа ургуулагшадай хамжаан эмхидхэгдээ юм.

Хүйтэн уларилтай эндэхи газарта саад ба огород таряжа, амжалтатайгаар ургуулжа болохо юм гэжэ hая болотор хэншье үнэншэдэггүй hэн. Энергетигүүд иимэ үүсхэл гаргаhан байгаа. Сургутска ГРЭС-эй тоггоомол нуурай эрьедэ тэдэнэр тайгын ой модо үндэhэтэйнь ходоро татажа сэбэрлэhэн, үрэжэлтэй hайн шорой зөөhэн, зүhалангай гэрнүүдые бариhан байгаа. Мүнөө кооперативта 5 мянган дача тоологдоно. Сибириин хүн зон эндэ хартаабха, овощ, үрэ жэмэс ургуулдаг байна.

В. ЖИЛЯКОВ.

Сургут,
Ханты-Мансиин автономито округ.

ТУНДРЫН ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Таймырай автономито округой ниислэл хото — Дудинкада ороной эгээл хойто зүгэй худалдаа наймаанай түб нээгдэнхэй. 2 мянга шахуу дүрбэлжэн метр талмайда универмаг ба эдеэ хоолой магазин оршоно.

Даладахи параллель дээрэ оршодог округой ниислэл арбадахи табан жэлэй үедэ танигдашагүйгөөр хубилаа. Хуушан үрсахан гэрнүүдэй hуурида үндэр томо байшангууд жэрылдэн бодоно. Барилга комплекснор хэгдэнэ — микрорайон бүхэндэ hургуулинууд, магазинууд үхибүүдэй саадууд бии. Сибириин гол мүрэнэй болон далайн эгээл томо ехэ портын оршодог энэ хотодо үнгэрhэн табан жэлдэ гурбадахи бүлэ бүхэн шэнэ гэрнүүдые толлоhон байна.

Р. ТРУСОВ.

Дудинка.

ҮХИБҮҮДЭЙ УРАН ЗУРАГАЙ ВЫСТАВКЭ

hургуулиин ажабайдал ба түрэл хизаарай гоё hайхан байгаали, спортивна мүрысөөнүүд, дуратай онтохонуудай удхаар зураhан зурагууд — үхибүүдтэ ойро дүтөөр hанагдадаг бүхы юумые Хадата Алтайн үхибүүдэй уран зурагай hургуулиин hурагшад бүтээлнүүдээ харуулhан байна. Уран зурагай — графикын, шэмэглэн гоёохо искусствын 140 бүтээлые хамтаруулhан выставкэ областиин түб хотодо нээгдэбэ.

Алтайн эгээл эрхим hургуулинуудай нэгэн — үхибүүдэй уран зурагай hургуулиин эмхидхэгдэhээр арбан жэл болоо. Тэрэнэй олохон хүмүүжэмэлнүүд уран зурагай училищинуудые дүүргээд, түрэл нютагаа бусажа ерэнхэй.

В. ПАВЛОВ.

Горно-Алтайск.

ТОРФ — ҮНЭТЭЙ ШУХАГ ҮТЭГЖҮҮЛГЭ

СЫКТЫВКАР. Коми АССР-эй горитой ехэ талмайе эзэлдэг намаг налхитай газар таряашадай ёhотой баялиг болонхой. Полиин үнэтэ шухаг үтэгжүүлгэ — торфын ехэ нөөсэнүүдые тодорхойлhон геологуудай шэнжэлгэнүүд энээниие батална.

Сыктывкар шадар торф олзоборилдог томо предприятиин түрүүшын ээлжээнэй барилга дүүрээ гэжэ ТАСС-ай корреспондент мэдээсэнэ. Город шадарай ажахынуудта продукци эльгээжэ эхилэнхэй. Эндэ жэлдээ 500 мянган тонно торф малтан абадаг байха юм.

Наг шэбхэтэй холижо, торфоор газар үтэгжүүлхэдэ, ехэ ашаг үрэтэй байдаг гээд мэдээжэ. Энэ зорилгоор ехэ поли бүхэнэй дэргэдэ холимог үтэгжүүлгэ бэлдэхэ бетоноор хушагдаhан талмайнууд бии болгогдонхой. Мүнөө жэл республикын хойто нютагуудай полинуудта түрүүшынхеэ 1 миллион шахуу тонно үтэгжүүлгэ эльгээгдэхэ юм. Энэнь хартаабхын, овощой болон тэжээлэй ургамалнуудай ургасые горитойгоор дээшэлүүлхэнь сохом.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЬАА

СССР-эй МЕЛИОРАЦИ БОЛОН УhАНАЙ АЖАХЫН МИНИСТЕРСТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

[illegible]

Буряадай АССР-hаа

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

[illegible]

АЖАЛДАА АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

[illegible]

«АЖАЛДАА ШАЛГАРhАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭhЭН МЕДАЛЯАР

[illegible]

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль. 1981 оной апрелиин 14.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЬАА

[illegible]

Буряадай АССР-hаа

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

[illegible]

«АЖАЛДАА ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭhЭН МЕДАЛЯАР

[illegible]

«АЖАЛДАА ШАЛГАРhАНАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭhЭН МЕДАЛЯАР

[illegible]

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль. 1981 оной апрелиин 14.

Мүнөөдэр — Илалтын үдэр

ҺҮНЭШЭГҮЙ БААТАРШАЛГА

Александр АЛТУНИН,
армиин генерал, СССР-эй гражданска оборонын начальник, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, Советскэ Союзай Герой

Илалтата дүшэн табан ...ой май һарын үдэрнүүд ...аа улам холодожо ... Совет арадай, фа... эсэргүү бүхы хүсэ... гаргаһан баатаршал... алдар суу бүри мартаг... болоҗо байнхай. ...рбээ хархис муухан не... фашизмын һамна бута ...дон дарагдаагүй һаань, ... мэдэхэб, Европын, ... Африкын, Амери... арадуудай хуби ... ямар байха һэм.

Германиин империализм ... тэрэнэй һүреэтэ муу... үзэгдэл — фашизм ... саг соо (США-гаи, ... ба Франциин хар... хүсэнүүдэй туһалам...) дэлхэйе булимтаран ...ахые бэлдэһэн байха. ... Урдаа табиһан зорил... ...удаа бэелүүлхэ замдань ... бэрхэшээл түбэгүүдые ...руулха Советскэ Союз... эсэргүү дайн дажарта эдэ... түсэбүүд дотор онсо һуу... ...тэһэн байгаа. СССР-тэ ...ргүү фашис эзэрхэг ту... ябуулгын «бэеэ хам... ...лха үрдиһэн» шэнжэтэй ... тухай гитлеровскэ ... хуурмаг баримтануу... мүнөө баруунай оро... ...дай заримашуул дурда... һанаашалдаг болонхой. ...рбээ Совет орондо добтол... түсэбые Гитлерэй 1934 ... табиһан байгаа гээшэ ... «бэеэ хамгаалжа үр... добтолго тухай хэ... аал?! Хэрбээ бүри ... нарин байха гэбэл, ...25 ондо гэхэ гү, али за... түрэ зонхилжо эхилхэ... холо урид Гитлер «Майн ...» гэжэ, ном соогоо эдэ ...тархы һанаашалга... тухайдаа бэшээ һэн ... һануулха хэрэгтэй. ...рбээ мүнөө Европодо шэ... газар дайда тухай хэл... һаа, Росси тухай бо... ...жолнобди гэжэ ерээ... фюрер бэшэһэн юм гэ...

1940 оной декабрь һара... Гитлер СССР-тэ эсэргүү ...хилгаан түргэн» дай хэ... түсэбые баталаа һэн. ... «Барбароссой» түсэб ... нэрлэгдэһэн байгаа. Фа... Германиин сэрэгэй-по...ческэ хүтэлбэри дэл... дээрэхи түрүүшын со... гүрэнние үгы хэхэ, ...эй олон миллион хүн ... алаха хюдаха, үлөө... дарлан богоолшол... оронойнь баялигуудые ... тонохо зорилго ... байгаа бшуу. Фа... удамаршадай һанам... ёһоор. бүхы дэлхэйе ... мүлжэлгын зам ... дээгүүр гараха ёно... байгаа.

Зүүн тээшээ добтолхыень ...най гүрэнүүдэй прави...ствануудай политикаар ...тэйгээр тухирагдаһан ... Германи түрүүлэн сэ... ...дэ өөһэд руунь шэг... Энэ ушар эзэрхэг ...хэйшүүлдэ билдагуу... һаймһарха гээшэ ... аюултайб гэжэ гэр... бшуу. Бүхы шахуу ... Европые булимтаран ...дэһэнэйнгээ һүүлээр не...-фашис сэрэгшэд дай со...хонгүй, харата муухай... Советскэ Союзда гэн... добтолон ороо һэн. Энэ ... 40 жэлэй урда тээ, ... оной июнийн 22-то бо... юм. Олон мянган ...нууд ба самолёдуудаар ...гдэһэн 5,5 миллион ... болон офицертэй 190 дивизи совет бүхы хилые зубшан — Баренцын далайһаа Хара далай хүрэтэр — добтолон ороһон байгаа. Иимэ хүсэтэ армиин добтолон ороһон ушарые дайнай түүхэ мэдэхэгүйл. Ушарынь юуб гэхэдэ, тус арми Германиин сэрэгэй-экономическа нөөсэнүүдтэ, тэрэнэй булимтаран эзэмдэһэн гүрэнүүдэй хүсэ шадалда түшэглэбэ.

Советскэ Союзда дайн хэрэггүй бэлэй, зүгөөр тэрэнэй эхилхэдэ, социалис оронойнгоо сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалые хамгаалхын түлөө совет арад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда бодохо ушартай болоо һэн. Политическэ удха шанараараа энэ дайн манай орондо үнэн зүб, сүлөөрэлгын дайн болоһон юм. Имагтал түрүүшын социалис гүрэнэй хуби заяан бэшэ, харин дэлхэйн хүгжэлтэ дэбжэлтын, демократиин ерээдүй эндэ шиидхэгдэхэ ушартай болоһон байна. Тылдэ, фронт дээрэ совет хүнүүдэй шэн габьяата тэмсэлэй, эрэлхэг зоригой эшэ үндэһэн энээнһээ эхитэй бшуу.

Үргэн ехэ фронт дээгүүр совет арад болон тэдэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд гитлеровскэ шунахай арьяатадта шанга харюу сохилто үгэхэ ушартай болоо һэн. Эдэнэй айхабтар ехэ габьяа юун бэ гэхэдэ, тэдэ дайсанай добтолгые зогсоохоһоо гадна, тэдээндэ шанга сохилто үгтэһэн байгаа. Дайн Советскэ Союзай түгэс илалтаар дүүрээ. Фашизм һамна бута сохигдоо.

Энээнэй һүүлээр япон булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлдэнь Азиин арадуудта сэгнэшэгүй туһа хүргэгдэһэн байна. Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд милитарис Японой Квантунска армине үй дэлбэ сохёо һэн. Германидал адли, тэрэ үгэ дуугүйгөөр бэеэ тушаагаа бэлэй. Тингэжэ дэлхэйн олон оронуудай хэдэн зуугаад миллион хүн зон фашис богоолшолгоһоо аршалагдаһан байгаа.

Совет арадай шэн габьяата тэмсэл бүхы дэлхэй дээрэ фашизмда эсэргүү хүсэнүүдые бодхоожо, эдэнэй ажал ябуулгые эдэбхижүүлһэн байха юм.

Гитлеровскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү нэгэдэлэй арадуудай, армиуудай, булимтарагшад болон эдэнэй туһалагшадта эсэргүүгээр тэмсэдэг бүхы арадуудай хамтын хүсэлэл оролдолгонуудаар дэлхэйн хоёрдохи дайнда илалта туйлагдаа. Союзнигуудайнгаа ябуулгануудые үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, эзэрхэг түрилхэйшүүлые бута сохихо хэрэгтэ Советскэ Союз, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд гол хубитаяа оруулаа гэһэн түүхын үнэн баримтые мартажа яашье болохогүй. Дүрбэн жэлэй турша соо совет-герман фронт бүхы дэлхэйн хүн зоной анхарал татаа һэн. Эгээл эндэ гурбадахи рейхэй ба тэдэнэй туһамаршадай 607 дивизи һамна бута сохигдожо, авиаци, артиллери болон танкнуудай ехэнхи хубинь үгы хэгдэһэн байгаа. Манай союзнигуудай баруун бүхы фронтнууд дээрэ 176 дивизи һалгаагдаа һэн.

Үнгэрһэн дайнай һургаал ехэ. Фашис Германиие, милитарис Японие бута сохижо, СССР-эй туйлаһан илалта хадаа Советскэ Союзай Коммунис партиин бэелүүлдэг политикын илан мандалга болоно гэжэ харанабди. Парти болон арад бата нэгэдэлтэй, энэ эбдэршэгүй нэгэдэлые һуларуулха аргатай хүсэн дэлхэй дээрэ үгы гэжэ дайн үшөө дахин баталаа бэлэй. Энэ илалта Октябряар мүндэлһэн ниитын ба гүрэнэй шэнэ байгуулалтын, социалис экономикын, үзэл сурталай, совет обществын нэгэдэлэй, СССР-эй арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаанай илан мандалга болоно.

Капиталис дэлхэйн тэрэ үеын эгээл хүсэтэй сэрэгэй машиные илажа гарахадаа, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд совет сэрэгэй эрдэм наукын ба сэрэгэй мэргэжэл шадабариин буржуазна сэрэгэй эрдэм наукаһаа, сэрэгэй хүтэлбэриһөө булюу байһые, социалис армиин капиталис гүрэнэй армиһаа хүсэтэй байһысень харуулаа һэн.

Германиин фашизмын, Японой милитаризмын бута сохигдолго Европын, Азиин хэдэ хэдэн гүрэнүүдтэ хархис засаг захиргаание унагажа, социализмын түлөө, колониальна байгуулалтые усадхан зайсуулхын түлөө ажалшадай тэмсэлдэ таарамжатай байдал байгуулаа бэлэй. Европын ба Азиин хэдэ хэдэн оронуудта революцинуудай амжалтатайгаар болоһоной ашаар дэлхэйн социалис системэ байгуулагдажа, мүнөө тэрэ жэлһээ жэлдэ улам хүгжэн бэхижэжэ байна.

Социалис оронуудай өөһэдыгөө хамгаалха сэрэгэй-политическэ холбооной — Варшавска Договорои эмхиин Европын, мүн уласхоорондын бүхы үйлэ хэрэгүүдтэ ямар нүлөө ехэтэй, һайн үүргэ үзүүлжэ байдагые үнгэрһэн үе саг найдамтайгаар харуулаа гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Тэрэ эб найрамдалай хэрэгтэ алба хэжэ, бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй зүгһөө үргэнөөр дэмжэгдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй КПСС-эй XXVI съезд дээрэ гаргаһан эб найрамдалта үүсхэлнүүд, дурадхалнууд энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ.

Иимэ эрхэ байдалда Коммунис парти болон Совет правительство оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, союзнигуудайнгаа, ханинарайнгаа аюулгүй байдалые хангаха хэрэгтэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулна. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы хаба шадал хүсэтэ оньһон техникэдэ, сэрэгшэдэй мэргэжэл шадабарида, нугаршагүй хүсэл эрмэлзэлдэ түшэглэнэ гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн.

Бүтэдэ арадай дурлалда хүртэһэн, анхарал оролдолгоор хүрэсэлэгдэһэн совет сэрэгшэд социализмын ба эб найрамдалай туйлалтануудые үнэн сэхээр сахиха гэһэн патриотическа, интернациональна уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ байнал.

(АПН).

ЗАМХАШАГҮЙ СУУРЯАН

Һүреэтэ дайнай һүүлшын үдэрнүүд хүрэтэр Помиранска 2-дохи гвардейскэ морин сэрэгэй корпусой һураг суу һуудхаршагүй бэлэй. Корпусой командир байһан генерал Лев Михайлович Доваторай алдар нэрэ аргагүй мэдээжэ, тэрэнэй захиралта доро ябаһан сэрэгшэ бүхэндэ түрэһэн эсэгын нэрэ мэтээр һанагдадаг һэн. Энэньшье гайхалтай бэшэ байгаа. Юуб гэхэдэ, Лев Михайлович Доватор морин сэрэгэй тон бэлигтэй генералнуудай нэгэн байхынгаа хажуугаар, урин зүлгы зантай, сэбэр сагаан сэдьхэлтэй хүн һэн. Тиимэһээ 2-дохи гвардейскэ морин сэрэгэй корпусто алба хэһэн, хархис фашистнуудые сохилсоһон сэрэгшэд өөһэдыгөө доваторовецууд гээшэбди гэжэ омогорхон нэрлэдэг заншалтай.

Генерал Доваторай морин сэрэгэй корпусто ехэ олон сэрэгшэд манай Буряад нютагһаа татагдаа бэлэй. Тэрэшье гайхалгүй байгаа. Юуб гэхэдэ, буряад зон хэр угай моринда дуратай, мори унахадаа бэрхэ гэжэ тоотой гүб даа.

Доваторовецуудай нилээн олониинь түрэл һайхан нютагаа бусаха заяагүй байгаа һэн... Гэбэшье энгэрээрээ орден, медаль ханхинуулһан эгээн талаантай эрэлхэг баатар хүбүүд Илалтын тугые мандуулаад, түрэл газар нютагтаа бусаа бшуу. Тэдэнэр олон һэн.

Улаан-Үдын кооперативна техникумдэ доваторовецууд жэл бүхэндэ Илалтын үдэрые угтуулан уулзадаг юм. Уржадаршье тэдэнэр дахинаа уулзаба.

Техникумэй актова зал... 300 гаран студентнэр болон багшанар буурал сагаан толгойтой, энгэрээрээ орден, медальнуудаа зүүһэн дайнай ветерануудые нэрьемэ альга ташалгаар угтаба. Доваторовецуудай мүнөө жэлэй уулзалгада оройдоол 15 хүн байба. Тэдэнэй дунда кооперативна техникумэй униинэй багша, һаяхан 70 наһа гүйсэһэн Иван Михайлович Верзиловые, техникумэй военрук, дайшалхы 5 ордентой болон арба гаран медальтай Василий Александрович Ригининые харанабди. Тус уулзалганууд эдэ хоёр нүхэдэй үүсхэлээр жэл бүри үнгэргэгдэдэг болоо юм. Иимэ уулзалганууд имагтал дайнай ветерануудта хэрэгтэй бэшэ. Студентнэрые эрэлхэг зоригтойгоор, патриотическа үзэл бодолтойгоор һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ иимэ уулзалгын аргагүй ехэ нүлөө үзүүлдэг байһаниинь арсашагүй. Доваторовецуудта зорюулһан тусхай стенд, корпусой дайшалхы намтар тухай хөөрэһэн олон тоото дансанууд, ветерануудай бэшэгүүд техникумдэ бии юм.

2-дохи морин сэрэгэй корпусой ветерануудай клубай түрүүлэгшэ Содном Банзаракцаевич Хандажапов корпусой дайшалхы зам болон суута генерал Доватор тухай дэлгэрэнгы үгэ студентнэрэй урда хэлэбэ. Мүн бэшэшье ветерануд дайшалхы замайнгаа намтарые хөөрэһэн байна.

Б. ЮНДУНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Помиранска 2-дохи морин сэрэгэй гвардейскэ корпусой ветерануд Улаан-Үдын кооперативна техникумэй багшанартай уулзажа байна.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

АРАДАЙ АЛДАР ГАБЬЯА ТУХАЙ

Мэдээжэ совет уран зохёолшо Григорий Бакланов сэрэгэй темэдэ бэшэжэ үргэлжэлһөөр. «Хэтэ мүнхэдөө арба юһэтэйнүүд» гэжэ һая бэшэһэн туужань энээниие гэршэлнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Бакланов 17-тойхон хүбүүн ябаа. Дайнай түрүүшын үдэр тэрэ таталгын пунктда ерээ һэн. Һүүлдэнь сэрэгэй училищида һураа, фронт дээрэ дайлалдаа, шархатаад, госпитальдо ороо. Григорий Баклановай хуби заяан үүринэрэйнь хуби заяантай адлирхуу юм. «41 оной июль» гэһэн романаа, «Гол сохилтоһоо урдахануур», «Альганай шэнээн газар», һая бэшэһэн «Хэтэ мүнхэдөө арба юһэтэйнүүд» гэһэн туужануудаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай гал дүлэн соогуур ото гараһан үетэндэ уран зохёолшо зорюулна.

АПН-эй корреспондент Николай Назаровай гуйлтаар Григорий Бакланов тэрэнэй асуудалда харюусаһан байна.

— Григорий Яковлевич, гансал сэрэгэй темээр ходо доо бэшэдэг байһыетнай юугээр тайлбарилалтайб?

— Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай аюулые дабажа гараһан хүнүүд жэлһээ жэлдэ үсөөржэ байна. Тэдэ һүреэтэ, шэн зоригто жэлнүүдтэ хараһан, үзэһэн тухайдаа энхэ мэндэ ябахадаа дууһыень хөөрэжэ үгэхэ гээшэ минии уялга мүн.

Үнгэрһэн дайн тухай залуушуулай мэдэдэг байхань илангаяа шухала гэжэ һананаб. Энээн тухай мэдэхэ гээшэ иимэ аюулай дахинаа дабтагдахагүйн тула бүхы юумэ хэхэ гэһэн удхатай. Мүнөө залуушуул түүхэдэхи эгээл шухала үедэ ажаһуухана. Манай үе сагта дэлхэйн шэнэ дайнай эхилээ һаань, бүхы амитай юумэн, бүхы соёл болбосорол үндэһөөрөө үгы хэгдэхэ бшуу. Тиимэһээ бодомжотой, һэргэг байхые уряалха байнаб.

— Манай орондо үнгэрһэн дайн тухай дан ехээр бэшэнэ, энэ темэ үни хуушараа гэжэ заримдаа баруунай оронуудта хэлсэдэг гээшэ. Энээн тухай юун гэжэ һананабта?

— Арадай баатаршалга хэзээдэшье хуушарха ёһогүй юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай, дэлхэйн хоёрдохи дайн тухай бүхы дээрэнь бидэнэй һүүлээршье бэшэжэл байха. Юуб гэбэл, манай үеын энэ ехэ үйлэ хэрэг дэлхэйн хуби заяае нилээд тодорхойлоо бшуу. Зүгөөр шэнжэ шанараараа ондоо номууд — түүхэтэ романууд бэшэгдэхэ ёһотой ааб даа.

Үйлэ хэрэгүүд тухай һанаанһаа абаад бэшэхэгүйл, харин тиихэдэ болоһон үйлэ хэрэгүүдэй удхые манай үеын хараа бодолоор тайлбарилха гээшэ мүнөөнэй уран зохёолшын гол зорилго болоно. Имагтал үнэн үгөөр арадай баатаршалгые үргэнөөр харуулжа болохо гээд ходо һанажа ябаха хэрэгтэй.

— «Хэтэ мүнхэдөө арба юһэтэйнүүд» гэһэн тууҗа ажабайдалайтнай намтарһаа абтаһан гү? Юуб гэбэл, туужын гол герой лейтенант Третьяков тандал адли эдир залуудаа дайнда ошоно, фронт дээрэ тандал адли зам гатална бшуу...

— Залуу офицер тухай, тэрэнэй ажабайдал, инаг дуран тухай, дайнда ами наһаяа алдаһан тухайнь хөөрэһэн энэ тууҗа соо бэеэрээ туршаһан, хараһан, үзэһэн зүйлнүүдни байлсаа юм ааб даа. Гэбэшье туужын геройнуудай, тэрэ тоодо гол геройн образууд һанаанһаа абтажа бэшэгдэһэн байха юм.

...Дайн тухай, эгээл хүшэр хүндэ 1941 он тухай, Москвае хамгаалхын түлөө тулалдаан тухай Григорий Бакланов ном бэшэхэ һанаатай. Харин мүнөө шэнэ зохёолоо бэшэжэ дүүргээд байна. Шэнэ геройнь фронтһоо бусажа ерэхэ азатай байгаа. Тэрэнэй ажабайдал тухай тууҗа дотор хэлэгдэнэ. Дайнда гурбадахи хүн бүхэнөө алдаһан үеын хүнүүдэй хараа бодолоор тэрэнэй ажабайдал сэгнэгдэнэ.

(АПН).

Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков командна пунктда (1944 он). ТАСС-ай фотохронико.

СТАЛИНГРАДҺАА ЭХИЛЭЭ ҺЭН

Мүнөө Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг Александр Сергеевич Гаськовой дайнай жэлнүүдтэ гаталан гараһан дайшалхы замынь хүндэхэн байһан. Тэрэ Баруун-Урда фронтын танкова нэгэдэхи корпусто алба хэһэн юм.

Ротын командир ябаһан А. С. Гаськов Сталинградай фронтдо дайлалдахадаа ёһотойл эрэлхэг зориг, баатаршалга харуулһан байгаа. Энээн тухай гурбадахи мотострелково гвардейскэ батальоной командир ябаһан, капитан Медведевэй үгэһэн алдарнай зууршалга дотор тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Тэндэнь иигэжэ бэшээтэй: «Лейтенант А. С. Гаськов өөрын ротын сэрэгшэдтэй Сталинградта шэршээлээд байһан фашис булимтарагшадай фельдмаршал Паулюсай армиин штабай байрлаһан газарые эзэмдэн абаха даабари нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадаһан юм». Энэ баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө тэрэ Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан байгаа.

Эрэлхэг зоригтой энэ офицер 1941 онһоо 1945 он болотор Сталинградһаа Германиин Зүүн Прусси хүрэтэр дайшалхы зам гаталһан байна. Дайн байлдаан соогуур ябахадаа, Александр Сергеевич хэдэн удаа хүндөөр шархатаһан, оборготопоншье байгаа. Госпитальдо орожо эдэгэһэнэйнгээ һүүлээр, тэрэ өөрынгөө корпусые хүсэжэ ерэдэг байһан. Тэрэ гансашье эхэ оронойнгоо хото, тосхонуудые бэшэ, харин Румыни, Венгри, Польшын газар дайдые дайсанһаа пабарһаа сүлөөлэлсэһэн юм.

Нүхэр Гаськов дайнай һүүлээр Улаан-Үдын почтамтда кадрнуудай таһагые даагшаар амаралтада гаратараа хүдэлөө. Тэрэ дүшэн жэлэй туршада эндэ хүдэлхэдөө, хэлхээ холбооной хүдэлмэридэ олон хүниие һурган хүмүүжүүлжэ, ажалай арюун харгыда гаргажа табиһан намтартай. Мүнөө тэрэ ДОСААФ-ай эхин эмхиин түрүүлэгшээр хүдэлжэ ябахадаа, залуушуулай дунда сэрэгэй-патриотическа, оборонын асуудалаар хүмүүжүүлгын, онилгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Б. СОТНИЧ,
дайнай, ажалай ветеран.

ЕВРОПОДОХИ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ БА ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ТҮЛӨӨ

ХЕЛЬСИНКИ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй уряагаар эхилһэн Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной түлөө неделн фашизмые бута сохижо, туйлагдаһан Илалтын 36 жэлэй ойн урда тээхэнэ үнгэргэгдэжэ байна.

Энэ долоон хоногой үедэ ядерна буу зэбсэгүүдые Европо түбидэ тодхон табиха гэһэн США-гай һанаашалгануудые буруушаалгын уряа доро үнгэржэ байна гэжэ «Финляндиин эб найрамдалай тала баригшад» гэдэг эмхиин секретарь Юхани Лехто ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ. Финляндиин президент У. Кекконенэй дурадхалаар бидэ Европын хойто хубиие ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохын түлөө тэмсэнэбди.

Советскэ Союз эб найрамдалта залан сэхэ политика хододоо бэелүүлдэг юм гэжэ Ю. Лехто тэмдэглээ. НАТО-гай оронуудай ба СССР-эй дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетно-ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые Европодо тодхон табилгые болюулха тухай Л. И. Брежневэй оруулһан дурадхал илангаяа шухала удха шанартай байна.

ЛОНДОН. Һүүлэй үедэ оруулагдаһан совет эб найрамдалта үүсхэлнүүд Европо түбидэхи байдалые гүримшүүлгын шухала нүхэсэл болобо гэжэ Эб найрамдалай Британиин ассамблейн эмхиин түлөөлэгшэ Дж. Павет мэдүүлээ.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл дотор найруулагдаһан дурадхалнууд буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ тэрэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ.

СССР-эй эб найрамдалта үүсхэлнүүдтэ бүтэмжэтэй һайн харюунуудые үгэхэ уряатай бэшэг Эб найрамдалай Британиин ассамблей Великобританиин премьер-министртэ эльгээгээ гэжэ Дж. Павет түгэсхэлдөө мэдүүлбэ.

ДУБЛИН. Европо түбидэ аюулгүй байдал хангахын, харилсаа холбоо тогтоохын түлөө ябуулгануудай неделиин программын үндэһөөр семинар эндэ болобо, Ирландиин политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, эб найрамдал хангахын тула шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат, Ирландиин политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Ш. Макбрайд симпозиум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

ВЕНЭ. Энэ недели бата эб найрамдалай түлөө тэмсэлые эдэбхижүүлхын тула тон шухала удха шанартай байна гэжэ Австриин ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Ф. Кольман ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө зааба. Мүнөө үедэ уласхоорондын байдал түгшүүритэй болоҗо байна.

Мүнөө дэлхэйн арадууд шахардуу байдал һуларуулгые үргэлжэлүүлгын гү, али сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе һужэрөөлгын али нэгыень шэлэхэ ушартай болонхой. Эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүд буу зэбсэг бүтээн гаргалгые зайсуулан сараһые оролдохо ёһотой гэжэ Ф. Кольман тэмдэглээ.

НАТО-гай ТҮСЭБҮҮДЫЕ БУРУУШААНА

БОНН. ФРГ-гэй Баден-Вюртембергын газарай эмхи НАТО-гай ракетно-ядерна түсэбүүдһээ арсахые дурадхаба. Баден-Вюртембергын социал демократуудай конференци Аленен хотодо болоо. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетануудые Европын хэдэ хэдэн оронуудта, тэрэ тоодо ФРГ-дэ тодхон табихые пайшааһан партиин съездын 1979 оной декабриин шиидхэбэриие ФРГ-гэй ээлжээтэ федеральна съезд дээрэ дахинаа хаража үзэхэ гэһэн дурадхал олонхиин дуугаар баталагдан абтаа.

«Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха тухай СССР-эй ба США-гай хоорондохи хөөрэлдөөнүүд дары түргөөр эхилэгдэхэ ёһотой», «Эдэ буу зэбсэгүүдые тодхон табилгые хойшолуулха тухай совет дурадхал иимэ хөөрэлдөөнүүдэй гол хүйнь болоно» гэжэ Аленда болоһон конференциин шиидхэбэри дотор тэмдэглэгдэнэ.

«Сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо талаар шэглүүлэгдэһэн политикые гэхэ гү, али зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаае муудхааха зорилготой алхамуудые бидэ эрид буруушааха байнабди», — гэжэ документ соо хэлэгдэнэ.

ТОО, БАРИМТАНУУД

× ВКП(б)-гэй ЦК-гай ба СССР-эй СНК-гай шиидхэбэрээр 1941 оной июниин 23-да СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Главна командованиин Ставка эмхидхэгдэн байгуулагдажа, удаань тэрэ Верховно Главнокомандованиин Ставка гэжэ нэрлэгдэһэн байгаа. И. В. Сталин тэрэнэй түрүүлэгшээр баталагдаһан юм.

× ВКП(б)-гэй ЦК болон СССР-эй СНК июниин 29-дэ директивэ батален абаа һэн. Дайсаниие һамна бута сохихо сэрэгэй-политическэ түсэб тэрэн соо табигдаһан байгаа. Тэрэ парти болон совет арадай программна гол документ болобо.

× ВКП(б)-гэй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй хамтын шиидхэбэрээр июниин 30-да И. В. Сталин түрүүлэгшэтэй Оборонын Гүрэнэй Комитет (ГКО) байгуулагдаа һэн. Гүрэн соохи бүхы засаг захиргаан Оборонын Гүрэнэй Комитедэй мэдэлдэ ороһон байгаа.

× Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ нэн түрүүн сэрэгэй экономикые һайжаруулха, хүгжөөхэ талаар, сэрэгэй барилга хэхэ талаар 10 мянга шахуу директивэ болон тогтоол баталагдан абтажа, бодото дээрэнь бэелүүлэгдээ һэн.

× Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ 13850 хүтэлбэрилхы партийна хүдэлмэрилэгшэд Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ эльгээгдэһэн байгаа.

× Нүхэр Л. И. Брежнев 1941 оной июль һарада фронтдо мордожо, дайнай дүүрэтэр шанга тэмсэлэй гал дүлэн соогуур гараһан байна. Тэрэ Урда Фронтын Политуправлениин начальнигай орлогшо, 18-дахи армиин Политотделэй начальник, 4-дэхи Украинска фронтын Политуправлениин начальник ябаа. Сэрэгэй хэдэ хэдэн ехэ түсэбүүдые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахаһаа гадна, Л. И. Брежнев сэрэгшэдэй дунда эмхидхэлэй ба политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулһан байха юм.

× Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ фронтнууд дээрэ фашис булимтарагшадтай зэбсэгтэ тэмсэлдэ ВЛКСМ-эй 11 миллион шахуу гэшүүд хабаадаа һэн.

× Дайнай жэлнүүдтэ 20 миллионһоо дээшэ хүн Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ татагдаһан байгаа. 1941 оной эхинһээ 1945 оной май хүрэтэр эдэнэй ниитэ тоо 3 дахин олошоржо, 11.365 мянган хүндэ хүрөө бэлэй.

× 1941 онһоо 1945 он болотор бүгэдэ ниитын һуралсалай эмхи зургаануудта 9.862 мянган хүн сэрэгэй бэлэдхэл гараһан байгаа.

× Дайнай жэлнүүдтэ сэрэгэй 31 дээдэ һургуули, сэрэгэй 220 училищи болон 200 гаран курса эршэмтэйгээр хүдэлөө. Энэ үе соо 2 миллион шахуу офицер һурган бэлдэгдээ һэн.

× Сэрэгэй-медицинскэ албан шархатагшадай 72-һоо үлүү процентые, үбшэнтэнэй 91 процентые эдэгээжэ, жагсаалдань табиһан байха юм.

× Дайнай эхиндэ 5 фронтын байһан һаа, харин 1944 оной һүүл багта 17 фронт бии болгогдоһон байба. Ниитэ сэрэгэй 14 армиин орондо дайнай һүүл багта ниитэ сэрэгэй 80 шахуу, танкова 6 арми байгуулагдаад байгаа.

× Дайнай жэлнүүдтэ 51 стратегическэ, тэрэ тоодо 35 доотолхы операци хэгдэбэ.

× Түрэл оронойнгоо газар дайдые булимтарагшадһаа сүлөөлөөд, Совет Арми гадаадын гүрэнүүдэй газар дээгүүр добтолхы ябуулгануудаа үргэлжэлүүлээ һэн. Сүлөөрүүлгын доотолгодо 8,5 миллионһоо үлүү совет сэрэгшэд хабаадаһан байна.

× Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад манай орон дотор бүгэдэ арадай хүндэдэ хүртэнхэй. «Эдэнние анхарал оролдолгоор хүреэлхэ, ажаһуудалдань туһалха гээшэ засагай зургаануудай, бүхы эрхэтэдэй сэдьхэл бодолой уялга, манай ажабайдалай хуули ёһон мүн болоно», — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев халуун дулаанаар хэлээ һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай һуудал байдалые улам һайжаруулха тухай хэдэн тогтоолнуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаа, «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» эдэнэй ажабайдалые цаашадань һайжаруулха хэмжээнүүдые бэелүүлхые мүн лэ харална.

ЦЫДЕН-ЖАП ЖИМБИЕВ

«АГУУ ИЛАЛТЫН СУУРЯАН» ГЭҺЭН ЦИКЛҺЭЭ

ИЛААБДИ!...

Арюун сэсэрлиг дайдыеш
Аюулта галаар шатааһан,
Аршаан ундата уһыеш
Абьяаста хороор гутааһан
Арьяатан дайсанаа угтаад,
Ахамад зонтоёо сугтаа
Алхалбаб,
Эхэ ором!
Бабжын гүйгөөшэ морине
Буртагхан замда унахаа,
Булад мэсыншни эрние
Байлдаанай гал соо
шалгахаа,
Баатарлиг хатуу зүрхөөр
Багажа дуулгаа үмдөөд,
Баруулбаб,
Эхэ ором!
Хажар тулалдаан
шууяан соо
Хүлэгэйш хурдаар
дабхюулан,
Хэрэм зэбсэгэй даршаан
соо
Һэлмыншни хурсаар
абхуулан,
Хоротон дайсанни олоор,
Хайрагүй амин голоорнь
Хюдабаб,
Эхэ ором!
Тэрэ бузагай дайсадай
Тугуудайнь дээгүүр
дэбһүүлжэ,
Тулиһан зобоһон арадай
Түрмыень бута тэшүүлжэ,
Тэнгэридэ одо гнилгэн,
Түүхэдэ нэрээ һиилэн,
Тэхэрибэб,
Эхэ ором!
Эрлиг һүүдэрэй хабхарые
Эрэлхэг хүбүүдшни
һэтэлэн,
Эды хүлеэһэн үгыеш
Эбтэйхэн дабтан хэлэнэл:
«Эгээлэй эрхэ сүлөө,
Ерээдүйн сагай түлөө
Илаабди,
Эхэ ором!»

МЭДЭН ЯБААРАЙ, ЭХЭНЬ!

Үхэлтэ, үнэнтэ дайнда
Үетэн нүхэдөөрнь хүбүүгээ
Улаахан хасарыень
таалан,
Үдэшөө һэнш, тиихэдэ
уяран,
Хойноһоонь шэбэнэн,
һанаалдин,
Гэтэн гээгдээ һэнш, Эхэнь!
Саһата үбэлэй шуурганай
Сонхо тоншон
шарьяхадань,
Сэрэгшэ мэргэн хүбүүнэй
Һарата бэшэгэйнь
ерэхэгүйдэнь,
«Эрхэ эзэн гансам
Ябаб?» — гэгшэ һэнш,
Эхэнь.
Сасуутан зонойнь уйдан,
Сэдьхэлээ төөрин
ябахадань,
Һаналыень заһан аргадан,
Һаатуулан байхадаа,
аргаахан:
«Ягаашье һаа хүбүүм
Ерэхэл!» — гэгшэ һэнш,
Эхэнь.
Тэрэ хабарай аажамда
Тэсэшэгүй уйдхар асарһан,
Тэды хүсэл эбдэһэн
Тэбхэр саарһа барихадаа,
«Хайшаншье гээ һаань,
хүбүүгээ
Хүлеэнэм!» — гээш,
Эхэнь.
Гансахан үриншни
байлдаан соо
Харатай торон унаашье
һаань,
Гарһаань һэлмэнь
һугараагүй,
Хадхуулһан дайсаниинь
бодоогүй,
Манай зүрхэндэ—
хүбүүншни,
Мэдэн ябаарай,
Эхэнь!

* * *

Эрид захяаеш,
Илдам харасыеш
Инагай үгөөр хүлеэжэ,
Залуу үеынгөө,
Залин хээрэйнгээ
Жолоо гартаа адхаа һэм.
Үнэн сэдьхэлөөр,
Үндэр һэдэлгээр
Үсэд зүрхэеэ халяажа,
Аба ороноо
Аюул зоболонһоо
Абаралсахаа мордоо һэм.
Түүхын үзөөгүй,
Тиимэ гэшэгүй
Түбэг шэрэһэн байлдаан
соо
Харшан дайсады
Һалгаан даралсаад.
Һөөргөө гэртээ бусанхайб.
Хэтын хэтэдэ,
Хэдэн үедэ
Хахасалгүйгөөр мүнхэлөөд,
Ханил шамтаяа
Хуби заяагаа
Хатуу бүхөөр холбонхойб.
Үни тиихэдэ
Үнэн харгыдам
Уряал үгэн үдэшэһэндэш,
Эхэ орондоо
Эды харамтай,
Эгээл дуратай байһандаш,
Эрхим нүхэрни,
Эжэл гансамни
Эльгэ зүрхэнһөө баясанам,
Урин дурандаш,
Уран гарташ
Үлзы сэсэг барнинам!

СЭСЭГТЭЛ ҺАЙХАН СЭДЬХЭЛ

ТАШАЛАН тосхоной зүүлжэ-баруулжаа аяар холо нэмжыһэн гол үйлсын хоёр талаар шэмээшэгүүдэй бариһан будүүн-будүүн модотой томо хүдэр гэрнүүд лабхайлдан һуудаг. Баруулжаа ябажа ябатартнай нэгэ жэгдэ, томо, хүрилшэһэн гэрнүүдэй саанаһаа номин хүхэ тэнгэриин үнгэтэй избёосхоор сагаадаһан соморхон заахан гэр гэнтэ харагдашаха. Бүглүү шэдхэ Сибириин гүндэ — нарата Украинын баахан булан.

Үшөө бартаа орожо ябатарттнай, хэрэлсы дээрээ аятай зохидоор миһэрһэн наһажаал эхэнэр гаража, гэртээ уриха.

—... Зүб, зүб. Би Анна Дмитриевна Миргородская-Сергеенко гээшэб, тэрэ эхэнэр мэндэшэлсэһэнэй удаа хэлэбэ. Тиигээд минии Украинада ерэһэндэл болобоб,—гэжэ хэлэхэдэм:

— Теэд битнай украинка, хохлушка гээшэлби. Урда зүгэй дулаан нютагта түрэһэн хадаа сэсэгүүдтэ дуратайб. Зундаа ерээрэйгты. Газаа досоогуур үргэлжэ хуу сэсэг ургажа байха. Вагонооршье сэсэг абаашахадатнай болохо,— гэжэ Анна Дмитриевна энеэжэ байжа, үнэхөөрөөл дулаан нютагай хүнэй солгёон маягтайгаар, аянгалуулан дуугараад абана.

— 66 хүрэбэб. Һаял болотор хүнгэн зандаа ябадаг аад, долоодохи жэлээ амимни ехээр бүтэдэг болоо. Тиихэдэнь тэсэшэгүй байдаг даа, — гэжэ Анна Дмитриевна нюураа халта уршылган татаад, бодолгото болоно.

...Дайнай хоёрдохи һарада тэрэнэй нүхэр, Улаан Армиин командир Горей Базыкович Мазитов Киев шадар баатарай үхэлөөр унаһан байгаа. Тэрэ үедэ Анна Миргородская дүрбэн үхибүүдээрээ Брянска областиин Елец хотодо ажаһуудаг байгаа. Немецүүдэй Орел, Ливны хотонуудые эзэлээд, Елецдэ дүтэлжэ байхадань, тэрэ партиин горком ошожо, намайе фронт эльгээгты гэжэ хандаба. Тиихэдэнь тэрэниие таниха байһан Елецскэ МТС-эй директор Борис Сергеевич Соломенцев (дайнай урда тээ А. Миргородская трактористаар МТС-тэ хүдэлһэн байгаа) пожарна депо эльгээбэ: тэндэ ямар бэ даа нэгэ таталга боложо байһан. Тиигэжэ Анна Миргородская Орловско областиин УНКВД-эйн 4-дэхи таһагай тусхай бүлэгтэ абтаба.

Уданшьегүй немецүүд Елецдэ ороо. Хадам эхэтэйнь үлэһэн Валя, Вера гэжэ эхир басагадыень фашис арьяатан хюдаба. Нэгэ бомбодолгын үедэ хадам эхэнь Галя гэжэ басагантайнь алуулшаба. Ехэ басаган Тамарыень немецүүд Германи абаашажа, богоолшолбо.

Эдэ бүгэдые оройдоошье мэдээгүй байһан Анна Мичуринскда, һүүлдэнь Задонскдо тусхай һургуули хоёр һарын туршада гараба. Тэрэ үедэ Москва шадар түүхэтэ добтолго бэлэдгэдэжэ байгаа. Тэрэнэй урда тээ манай командовани диверсионно бүлэгүүдые немецүүдэй эзэлээд байһан газарта олоор ябуулжа эхилээ һэн.

Түрүүшынгээ даабари дүүргэхэдээ, тэдэнэй бүлэгэй 24 хүнэй оройдоол хоёрынь амиды үлөө. Нэгэниинь Анна байгаа. Сэрэгэй тагнуулайхидай шалгагдаагүй мэдээ үгэһэн дээрэһээ, фронт гарахадаа, минэтэй газарта дайралдаад, 22 нүхэдынь хосорһон байгаа.

1941 оной декабрь һарада манай добтолго эхилээд байхада, Елецһээ холо бэшэ Хитрово станцида манай бронепоезд хүреэлэгдэжэ ороһон байба. Тэрэ бронепоездтой холбоо тогтоохын тула А. Миргородская тиишэ эльгээгдэбэ. Харгыгаараа Голубёвко тосхоноор гаража ябатарнь, немецүүд плендэ абтаһан офицерые тамалжа бэйба. Энэниие хаража, хороо бусалһан Анна тэсэхэ аргагүй байһандаа, үбэрһөө граната гаргажа, немецүүд руу шэдэжэрхибэ. Хэдэн фашист байһан газартаа унашаба. Харин бэшэдынь Анные баряад, Туленинов гэжэ колхозникой гэртэ оруулаад, тамалжа байжа, партизанууд хаанаб гэжэ тэрэниие мүшхэбэ. Анна эрид тэсэжэ, нэгэшье харюу үгэбэгүй. Тэрэ зуурандань манай самолёдууд Голубевкые бомбодожо эхилээ. Немецүүд гансата үгы болобо. Тиихэдэнь Тулениновтэн Анные үргэн ород пеэшэн дороо холо саагуур хоргодуулаад, наанаһаань түлеэгээр хаажархиба. Фашистнуудай ерэхэдэ, тэрэ эхэнэртнай танайнгаа хойноһоо гүйжэ гараа хамнай гэжэ Тулениновтэн хэлэбэ. Тухашарһан немецүүд халта нэгжээд, ошоһон байгаа.

Дүрбэдэхи үдэртөө манай артиллериин буудалга дууланһан Анна пеэшэн дороһоо гаража, даабаряа дүүргэхын тула Хитрово ошохо арга бэдэрбэ. Немецүүдэй этигэмжэдэ орожо, документ тэдээнһээ абахын тула шархатаһан немецүүдые санчастьдань шэрэжэ эхилбэ. Тиихэ зуурандаа саад соо хоргодуулаатай байһан «Пикап» түхэлэй хүнгэн машина обёороодхибо. Үймөөн, һүндэлөөн соо санчастьда шархатаад ороһон манай 9 сэрэгшэдые, үшөө дайсанай нэгэ пулемет тэрэ һэмээхэнээр «Пикап» руу шэрэжэ асарба.

Тэдэнэй нэгэниинь — майор машиные яажа ябуулхаб гэжэ Аннада харуулба. Тэрэ колёсно тракторта урдань хүдэлһэн хадаа, мотоороо аһааһан бэеэрээ, өөрөө рульда һуужа, машинаараа Голубёвкоһоо гаража, добтолжо байһан өөһэдынхидтөө хүрэжэ ерэбэ...

1941—1943 онуудта дайсанай эзэлһэн газар дээрэ болоһон олон операцинуудта А. Д. Миргородская хабаадаа. Брянск—Дудоровск гэһэн түмэр харгыда дайсанай хоёр эшелон тэһэлһэн байна. Тусхай диверсионно бүлэгэй бүридэлдэ автомашинын харгынуудта минэ табиһан, склад, хүүргэнүүдые оло дахин тэһэлэлсэһэн. Тагнуулдашье нилээн ябаа.

Дайнда дүтынгөө бүхы хүнүүдые, үхибүүдээ алдаһан Анна ами бэеэ гамнангүйгөөр немецүүдтэй тэмсэдэг һэн. Уушхаяа сүмэ буудуулаа. Тархяашье гэмтэһэн. Нэгэ операциин үедэ немецүүд тэрэниие барижа, сарай соо хаагаад, газааһаань носоожорхиһон байгаа. Хайшан гэжэ амиды гараһанаа тэрэ мүнөөшье болотор ойлгодоггүй.

Елецскэ операцида, мүн бусадшье һүйдхэлтэ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадажа, баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө 1942 оной январиин 1-дэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Анна Дмитриевна Миргородская Дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаба.

1941 оной декабриин 6-һаа 16 болотор болоһон Елецскэ операциин үедэ Улаан Арми Елец городые сүлөөлөө һэн.

—Манай Елецтэ бүри Наполеон бүдэрөө юм гэлсэдэг. Теэд Гитлерэйшье эзэмдэгшэд тэндэ амар заяа үзөөгүй. Үбгэн залуугүй, бага үхибүүд хүрэтэрөө шадаха зэргээрээ фашистнуудта һаад тойбо таталдаг һэн, —гэжэ Анна Дмитриевна хөөрэхэ зуураа СССР-эй Верховно Соведэй Президумэй Секретарь Горкиной гар табилгатай 23842-дохи номертой орденой дэбтэр намда харуулна.

КПСС-эй Липецкэ обкомой «Ленинское знамя» газетэ (мүнөө Елец Липецкэ областиин бүридэлдэ ородог юм) 1967 ондо иигэжэ бэшэһэн байна: «26 жэл үнгэрһэн хойно Анна Дмитриевна Миргородская тэрэниие абарагша эхэнэртэй Елецдэ уулзаба. Хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ сугтаа ошоо, Елецэй түлөө болоһон байлдаануудай газарнуудаар ябаба. Голубёвкошье хүрөө. Партиин горкомой секретарь А. С. Белых геройэхэнэртэ Елец хотын эмблемэ барюулба».

— Тэрэ эмблемээ Ташалангай һургуулида үгөө һэм. Мүнөө сэрэгэй бэлэдхэлэй кабинедтэ байдаг. Намай абарагша эхэнэр — Прасковья Туленинова гээшэ. Тэрэ абатаяа сугтаа намайе пеэшэн дороо хоргодуулаа һэн, —гэжэ Анна Дмитриевна уяран хэлэнэ.

Хайшан гэжэ елецэйхид А. Д. Миргородскаяе олооб гэбэл, тэрэмнай дүтын түүхэ ааб даа. 1966 ондо тэрэ Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хонишоноор хүдэлжэ Байгаа. Новоильинскһээ холо бэшэ, харгыһаа дүтэшэгородуудай Мангазея гэжэ нэрлэдэг нуур бии юм. Тэрэ үдэр Анна Дмитриевна хонидоо тэрээгүүр адуулжа байхадань, хоёр хүнгэн машина тээ саанахана ерээд байшаба. «Дарганар морилбо ха юм даа»,—гэжэ багсааба. Нээрээшье тиимэ байба. Районһоошье бэшэ, харин аяар Улаан-Үдэһөө ерэһэн дарганар түл ямараар абабат гэжэ һураба. Хабарай һайхан саг һэн. Һаял ногоон бултайжа, хонид бэлшэхэдээ, яһала һайнаар эдеэлдэг болоһон байгаа. Хурьгадшье өөдэргэн дорюун. Унэшэрһэн эхэнэрэй тэдээндээ мээхэйшье гээшэнь ухаангүй. Тиигээд лэ тэдэ ерэгшэдэй нэгэниинь — шляпадаа гурбан ургы хадхаһан хүниинь нэгэл жэгтэйгээр хонишоной нюурые шарайшалан хараба. Тиигээдшье тэдэнь ябашаба даа.

Тээ нэгэ хэды болоод байхада, А. Д. Миргородская бэшэг абаба. «Тээсгэн тантай хэзээ уулзаа һэмди, —гэжэ бэшээтэй байба. — Тиигээд та яаха аргагүй намтай сугтаа дайнда ябаһан Анна Дмитриевна Миргородскаяда шэгээрээшье, дуугаараашье адли байгаат. Теэд фамилитнай Сергеенко байба ха юм. Тиигээд гайхаашье һаа, би танһаа һураагүйб. Харин гэртээ ерээд, һанаха тумаа таниие Миргородскаяда адлишаабаб. Али эндүүрнэ гээшэ гүб? Харюусыт намда».

Тиигэжэ А. Д. Миргородская-Сергеенко фронтдо ябаһан нүхэр И. Никитинтэй мэдэлсэбэ. Харин абаһаар юундэ тэрэ танижа ядааб гэхэдэ, мүнөө Анна Дмитриевна хой... хи нүхэрэйнгөө нэрээр Сер... геенко гэжэ ябадаг юм. һүү... дэнь фронтдо танилсаһан, м... нөө Турунтаевада байдаг ... нэй журналист В. М. С... той уулзаба. Тэдэнэй һа... һайхан оролдолгоор Ан... Дмитриевна 1967 ондо Ел... ошожо ерэһэн юм.

Энэ наһан соогоо А. Д. Миргородская-Сергеенко үз... юумые дүүрэн үзөө. Рос... цида эдэбхитэйгээр хаба... һан абыень сагаантан бу... жа алаа. Долоо-наймат... басаган Россин харгынуу... нилээн тэнэжэ, түрэл Укр... наһаа аяар холын Ус... хүрэтэр ошоод, тэндэ дет... до абтаа һэн.

Дэлхэйн хоёрдохи дайн б... хы бүлыень абаашаа. Гер... ни эльгээгдэһэн Тамара бас... ганиинь 1948 ондо аяар А... лиһаа бусажа, үхибүүн ба... хардуулжа, хахад бэетэй б... лоһон дээрэһээ, удаанш... лонгүй 1951 ондо гэжд... Хоёрдохёошье Федор Сер... енко гэжэ летчик хүндэ... дамда гарахадаа, Анна т... гүйдэбэ. 1954 ондо нүхэр... зүрхэн гэнтэ байшаба. Тэ... дэ Анна Дмитриевна Влад... востогто далайн онгосо б... ридаг заводто хүдэлжэ ба... гаа. Һүүлдэнь түмэр харг... хүдэлхэдөө, бүхы ороно... ябажа, вокзалнуудые ба... саба.

1955 ондо Буряад ор... ерэжэ, Хандагатайн леспр... хоздо хүдэлөө. Модошье ... лоод үзөө. Далаад онгар... колхоздо хонишоноор т... лөө. Энээн тухай бэшэ... ди.

Хэды габьяатай байб... тэрэ үбсүүгээ тоншожо ... даггүй. Жэшээнь, нёдо... сельсовет, колхозые гүй... ядаад, өөрынгөө мүнгөөр ... ра саарһа, толь абажа, 65-... эхэнэр өөрөө гэр дээрэ... ража, бороо барихаа бо... һон хушалтаа шэнэлээ. ... ямар гээшэб. Хэды шэнэ... һаараа тулиба. зобобошье ... ригоо мүхөө гү? Али го... жо ябадаг гү? Үгы. Уйд... зариман хатуу харые бал... болошодог. Тиигээ гү? О... үгы. Бэемнишье муу гэжэ, ... ёхой табижа хэбтэдэггүй.

«Үхибүүд намда ерэдэ... рэ Ивановнагай 6-дахи класс... Сайгаа шанажа угаад, ... рэлдэдэгбди. Хүбүүдынь ... лез хахалха, ябталха. Бас... дынь гэр, газаагуурни саб... лэдэг. Һургуулидаашье н... уридаг», — гэжэ Анна Дм... риевна сэдьхэлээ ханан ... гарна.

Зоболон, гасалангай дай... дууһан эдлэһэн үншэн за... рэй досоо сэдьхэл зорг... залиршагүй гал бадардаг. Т... мэһээл тэрэ дэлхэй дээр... бүхы амиды амитан — ... бүүд тухай гү, али ургы... сэсэг тухай гү —адли т... һайханаар сэдьхэжэ бай...

Н. БАДМАРИНЧИН...

НЮТАГАЙ ҮБГЭН

ЭТЮД

Мүнгэтэһэн буурал толгойгоо мүшэтэгшэ Һэбхеэн тээшээ анхарал дүүрэн дохин татанхай, үүрэй толон соо тосхонойнгоо шэнэ үйлсэдэ юун тухайда бодолгото болонги, нютагаймни үбгэн, һуунаш даа?

Һайн бууралаараа табилуулһан Цыремпилшни һанаандашни ороно хаяа? Арюухан Должодой гунигта дуун һонор сэдьхэлдэшни һэргэн байна гү? Хэбэд номохон Хэжэнгэеэ дурдажа, һайхан домогоо шэбшэнэ гүш даа?

Нютагайнгаа шэнэ үглөөе хажуудашни угталсахадаа, сэдьхэлдэшни нэнгэнэб, үбгэжөөлни.

Билхадай намагай хажууда буусаяа түхеэрһэн элинсэгүүдэймнай тоонто дээрэ эртэлһэн үбһэшэнэй тракторай дуун сууряа татаба. Сагаан -хошуунаархимнай малаа бэлшээридэ гаргаба хэбэртэй. Хони хурьгадай шэнгэхэн мааран дуулдажа эхилбэ. Тэндэ тэрэ Боршогор тээшэ хэн дүрбэн табгай түрүүлэн, табжархай буулганаб даа? Мотоциклын дүүрэн хүсэн соо ажалдаа яараба хаш даа нютагаймнай нэгэ хүн.

Шанаагай энгэртэ шангахан нэрьеэн гараба. .Шантуургадамнай иимэ болоо агша. Шухаг бодосоо энгэр сооһоо маанадтаа дэлгээл даа.

Эдеэшэжэ эхилһэн арбай тарьяанай Боршогор, Хүндынүүдэймнай гүбээгээр эльбээргэтэн долгилходо, хоншуу хангалыень һэбшээн асарна. Тэндэхи тарьялан дээрэ мэнэ-мэнэ комбайнууд хүнхинэлдэхеэ байна ёһотой.

Аяар тэрэ саана хүхэрһэн Һалбайн-Сагаан нуур тээһээ дальбараануудаа дэгжээжэ байһан ангирнуудай ганганалдаха үглөөнэй агаарта ямар һонороор дуулдана гээшэб? Хэжэнгэ голнайшье нойроо сэлмээжэ, эрьедэхи бургааһадайнгаа дээгүүрхи манан хүнжэлые үглөөнэй һэбшээгээр һэхэжэ эхилбэ. Соносхом: «гуль-гуль, гуль-гуль» гэһэн долгидойнь шэбшээе.

Сэнхир талымнай сэсэгүүд мэтэ, олон үхибүүдые тэрэ харыт! Согтой хүхюун уран хүүгэднай наранай элшэдэ галстугуудаа ялабхюулан, һургуулидаа ошожо ябана.

Эдиршүүлэй харгынь боложо, элдин дайдадаа үйлсэ болоод зурыха гээшэ үндэр заяан байна даа, дууша үбгэмни!

Мих. БАТОИН.

ЭРТҮҮР ОРОҺОН БОРОО

Байгша оной майн 5—6-най үдэрнүүдтэ республикын нютаг бүхэндэ шахуу аадар бороо, нойтон саһан ороһон байна. Республика дотор май һарын эхеэр ороһон иимэ ехэ бороо 10—20 жэл соо нэгэ удаа үзэгдэдэг байха юм.

Хоёр хоногой туршада Прибайкалиин районой Нестерово тосхондо 11 миллиметр шииг нойтон оробо. Мүн Петропавловка, Кабанск, Турунтаево шадар — 6—7, Горячинск, Ивалга, Нижне-Ангарскда—4—5, Мухар-Шэбэрэй райондо, Торндо — 2 — 3, Бэшүүрэй районой Охин-Булагта, Новоселенгинскдэ, Баргажанай-Адагта нэгэ миллиметр хура бороо ороһон байна.

Н. АФОНИНА, Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

Дайнай үеын дурасхаал.

фото-буулгабари.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Мүнөөдэр — Илалтын үдэр. «Баатар арад, илагша арад» —авиациин маршал А. Колдуновой статья. «Эршэ» ба шанар: мүнөөдэрэй шухала зорилго» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдал. «Ажалшадайнгаа урда тоосонобди, тэдэнэрһээ зүбшэл абанабди» — А. Плотниковой статья. «Бурятстройматериалы»: хэмжээн, шанар, ассортимент» — манай хөөрэлдөөн. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудһаа.

Гурбадахи хуудаһанда. Илалтын үдэртэ зорюулагдаһан тусхай хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спорт. Хилын саанаһаа. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республикадамнай үүлэтэйшэг байха. зарим нютагуудта багаханаар бороо орохо. Баруунхойноһоо секундын 9—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 10—15, зарим районуудта 5 градус дулаан байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ үүлэтэйшэг байха, багаханаар бороо орохо. 12 — 14 градус дулаан болохо.

ТУҺАЛАМЖА, ТЭДХЭМЖЭ ЕХЭ

Эхэ орондомнай шунахайран ороһон фашис булимтарагшадтай тэмсэжэ ябахадаа, амиды мэндэ үлэжэ, амаржа жаргажа һууха тухай ямаршье сэрэгшэ бодомжолоогүй ёһотой. Тиигэбэшье үнэн сэхэ хэрэгэй илаха, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда манай совет арадай эрхэ бэшэ илахань элитэ байһан юм. Юуб гэхэдэ, Агуу Октябриин аша түһаар адли тэгшэ эрхэ сүлөөтэй болоһон, нэгэ эсэгын хүбүүд шэнгеэр Эхэ ороноо дайсадһаа хамгаалан абархын түлөө тэмсэлдэ үсэд нэтэрүүгээр ороһон гээшэ.

Мүнөө тэрэ сагһаа хойшо гушан зургаан жэл үнгэршэбэ. Энэ үе соо дайнай аюул үзэнгүй, сэлмэг тэнгэри доро амгалан тайбанаар ажаһуужа байһандаа, совет хүн бүхэн золтойл.

Орон нютагаа, түрэл дайдаяа, гэр бүлэеэ хаража, ажал хэрэгээрээ нэрээ нэрлүүлжэ ябаһан сэрэгшэдэй һанал бодолнууд мүнөө үе сагта айхабтар хүндэтэй болонхой.

Манай гүрэн дайнай инвалидуудые, фронтовигуудые энэрхы анхаралаар хүреэлэн, ажабайдалдань али болохо туһаламжа, тэдхэмжэ үзүүлжэ байдаг. Самолёдоор ниидэхэдээ билеэдэйнь сэнгэй 50 процентые түлэнэбди, бусад транспортда түлөөһэгүйгөөр ябадагнай мэдээжэ. Өөрын хүнгэн машинатай болохо гэһэн хүниие 2—3 һара соо һургаад, хямда сэнгээр машина үгэнэ. I, II группын инвалидууд түлөөһэгүй эмүүдые абанабди. Гүрэн гэр байра абахадамнай туһална, түлөөһэгүй путевконуудые жэл бүри үгэдэг. Иимэ путёвкоор нёдондо жэлдэ хэдэн фронтовигууд «Аршан» курортдо хамта амаржа, сэдьхэлээ ханан хөөрэлдэһэн, сэнгэһэн байнабди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Бэшүүрэй районой хонишон Д. Д .Ленхоев, дайнай ба ажалай ветеран Ш. С. Аюржанаев (Яруна), С. Б. Балданов (Бэшүүр), Ахын районой арадай хиналтын постын гэшүүн Д. Г. Дугаров, Хяагтын районой багша Д. З. Будаев, дайнай ветеран Б. Э. Доржиев (Хори).

Д. ДУГАРОВ, дайнай инвалид.

ХЭНШЬЕ, ЮУНШЬЕ МАРТАГДААГҮЙ

ДАЙШАЛХЫ НҮХЭР ТУХАЙГАА

1942 оной ноябрь — декабрь һаранууд. Янгинама хүйтэн жабартай, һарагүй сыдэгэр һүни кавалерийскэ корпус Вазуза мүрэниие гаталхаар түхеэрбэ. Урда таладань буудалдаан замханагүй. Тиигэһээр байтараа гвардиин кавдивизиин 20-дохи ба 3-дахи частьнууд шанга тулалдаанда оробо. Тулалдаанай эсэстэ Крюково, Аристово, Большое Кропотово, Подьяблонька тосхонуудһаа фашистнууд һамна бута сохигдон намнуулагдаһан байгаа. Энэ үедэ хүршэ дивизидэмнай дайсанай оборонО һэтэлээд, фашистнуудые мэгдэхээжэ байһан нютагайнгаа хүбүүнэй баатаршалга тухай шархаташаһан байжа, мэдээгүй байбаб. Павел Васильевич Тютрин гэжэ алдартай энэ хүн Загарайн районой Хуушан-Бэрээн гэжэ тосхондо түрэһэн намтартай байгаа. Дайшалхы частьнуудай архивай материалнуудһаа мэдэхэдэм, дайсанай ара талада 40 хоногой рейддэ хабаадалсаһанайнгаа түлөө тэрэ 1943 оной январиин 28-да «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн» гэжэ II шатын орденоор шагнагдаһан байба.

Архивай бусад документнүүдые ираһаар байтарни, сагай хэсүүһээ шарлашаһан үшөө нэгэ баримтата саарһан олдобо. Тэндэ иигэжэ бэшээтэй байгаа һэн: **«1943 оной августын 8-да Хотошки һуурин шадар тогтоһон дивизиин пунктда дайсанай 18 бомбардировщик добтолоо. Тэндэ хүндөөр шархатаһан гвардиин сержант Тютрин П. В. улаан шуһаяа адхаран байбашье, дайшалхы постоёо орхёогүй зогсоо. Дайшалхы уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэнэйнгээ түлөө тэрэ Улаан Одоной орденоор шагнагдаба.** (СССР-эй МО-гой архив, 33576-дахи опись, 2-дохи хэрэг, 109-дэхи хуудаһан, 1943 он).

Хуушан-Бэрээнэй хасагай эрэлхэг зоригтой шэнжэ шанарые гэршэлһэн үшөө нэгэ документ дурдахам. Тэрэ документ дээрэнь 20-дохи кавдивизиин политотделэй начальник, удаань СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр байһан, мүнөө наһа бараһан Евгений Евгеньевич Алексеевский гараа табиһан байна. Тютринэй шагналай хуудаһанһаа хэдэн мүр олоной анхаралда табибал:

«Гвардеец Тютрин П. В., 1905 ондо түрэһэн, партийнабэшэ, зоригтой, тунхарышагүй зүрхэтэй байлдаашан. Дайсанай тылдэ харюусалгатай даабаринуудые дүүргээ. «Хэлэнэй» хойноһоо ябахадаа, урагшатай байгаа. Штабта шухала хүнүүдые асардаг байгаа».

Павел Васильевич нютагаа илалтатай бусажа ерээ һэн, 75 наһа хүрэбэшье, тэрэ яһала хүнгэн, сарюун. Корпусой ветерануудай слёдто тэрэ нёдондо жэл хабаадаа бэлэй.

С. ХАНДАЖАПОВ, дайнай инвалид.

СЭНХИР ЭКРА...

ИЛАЛТЫН ҺАЙНДЭ...
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...

«Орбита». 8.55 — Дам... гын программа. 9.00 — ... мя». 9.40 — Үглеэнэй ги... стика. 10.05 — Илалтын ... тэ зорюулагдаһан барим... фильмүүдэй программ... — Хара далайн Флодой ... ба хатарай ансамблиин ... церт. 11.40 — Илалтын ... тэ зорюулагдаһан уран ... гэй композици. 12.20—«С... лотогой» 19-дэхи тираж. ... — «Мэдээжэ аад, юрэ... сын юумэн». 13.30 — «... шад» — фронтовой ху... клуб. 15.00 — «Мүнөөд... түби дэлхэйдэ». 15.15 — ... Катаев «Сын полка» — ... визионно уран һайханай ф... (1-дэхи сери) түрүүшынх... руулагдаха. 16.30 — «... дэр — Илалтын һ... СССР-эй оборонын минис... нэгэдэхи орлогшо, Сов... Союзай маршал С. Л. Со... үгэ хэлэхэ. 16.45 — Сов... миин В. Александровой ... рэмжэтэ хоёр дахин Ула... гай академическэ дуу б... тарай ансамблиин ... 17.30 — Боксоор Европы... пионат. Финляндиһаа ... жуулга. 18.30 — Кино... 19.30 — 19.45 — Забһ... 19.45 — Хүгжэмэй ... — «Фашизмтай тэмсэлд... наһаяа алдаһан сэрэ... мүнхэ дурасхаал». Минут... дуугай зогсоого. 20.2... «Солдаты свободы» — ... һайханай фильм. Европы... вет Армиин сүлөөлһэ... фильм, түрүүшынхеэ ... даха. 22.00 — «Время... — «Сэрэгшын алдар ... замаар». Совет поздүүр... лэгүүд. 23.00 — Футб... СССР-эй кубогто түрүү... лөө мүрысөөн. «Спарт... СКА (Ростов на-Дону). — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАМ...

«Орбита». 15.20 — «... даһан дэлхэй мэдэнэ» ... римтата фильм. 15.40 — ... жэмтэ киоск». 16.10 — ... ногоор аяншалагшадай ... 17.10 — К. Симонов, ... будет — СССР Сою... рэнэй академическэ ... атрай фильм-зүжэг. 1... «Фашизмтай тэмсэлд... һаяа алдаһан сэрэгшэд... хэ дурасхаал». Мину... дуугай зогсолго.

Редакторай орлог...
И. Р-Д. ОЧИРО...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Госу... ственного комитета Бурятской АССР ... делам издательств полиграфии и ... ной торговли.
Н-00465. Заказ № 107 Индекс ...